

**SPRAWOZDANIE
Z DZIAŁALNOŚCI MIEJSKIEGO
OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ
ZA 2019 ROK**

Spis treści

Wstęp	4
Informacje ogólne	5
I. Pomoc udzielana na podstawie ustawy o pomocy społecznej	8
1. Stanowiska ds. Pierwszego Kontaktu	11
2. Zespół ds. Świadczeń Przyznawanych Decyzją	12
a. Świadczenia przyznawane na podstawie ustawy o pomocy społecznej	13
b. Realizacja programu „Posiłek w szkole i w domu”	14
c. Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020 – „FEAD 2019 – Sosnowiec”	15
3. Realizacja usług społecznych dla mieszkańców Sosnowca	15
a. Poradnictwo specjalistyczne	15
b. Usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania	16
c. Umieszczenia w domach pomocy społecznej	17
d. Pobyty w mieszkaniu chronionym.....	19
e. Kierowanie osób niepełnosprawnych i starszych do udziału w zajęciach ośrodków wsparcia.	20
f. Zabezpieczenie schronienia dla osób bezdomnych.....	21
g. Współpraca z Aresztem Śledczym w zakresie pomocy dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością	22
h. Współpraca z innymi podmiotami oraz inicjowanie akcji pomocowych adresowanych do osób bezdomnych	22
i. Sprawienie pogrzebu.....	23
4. Zespół Pracy Socjalnej.....	23
5. Wolontariat Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	25
6. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	27
7. Klub Integracji Społecznej	30
II. Programy i projekty realizowane ze środków zewnętrznych.....	32
1. Pomoc usługowa dla osób starszych i niepełnosprawnych oraz pomoc instytucjonalna – „Opieka wytchnieniowa – edycja 2019”	32
2. Realizacja projektów rewitalizacyjnych - „Miejski Ośrodek Rozwoju Społecznego” oraz „Aktywne Centrum – Szansa dla Nas!”	33
3. Realizacja projektu konkursowego – „Sosnowiec dla Rodziny”	34
4. Realizacja projektu – „Jesteśmy do usług”	34
5. Realizacja projektu – „SOS dla Seniora”	35
6. Realizacja projektu – „Tacy sami bez ściany między nami”	36
7. Realizacja projektu – „Działamy dla ludzi – przez ludzi”	37
8. „Kooperacje 3D – model wielosektorowej współpracy na rzecz wsparcia osób i rodzin”	38

III. Pomoc udzielana na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.....	39
IV. Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności	45
V. Pomoc realizowana na podstawie ustawy o dodatkach mieszkaniowych i ustawy Prawo energetyczne	55
1. Dodatek mieszkaniowy.....	55
2. Dodatek energetyczny	58
VI. Wsparcie dla rodzin z dziećmi	60
1. Świadczenia rodzinne.....	60
2. Świadczenia opiekuńcze	61
3. Zasiłek dla opiekuna.....	62
4. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	63
5. Świadczenie wychowawcze - Program „Rodzina 500+”	65
6. Świadczenie „Dobry start”	67
7. Świadczenie „Za życiem”	68
8. Pomoc materialna dla uczniów.....	68
VII. Udzielanie pomocy w ramach ustawy o wspieraniu Rodziny i pieczy zastępczej ..	69
1. Wspieranie rodzin z dziećmi w prawidłowym funkcjonowaniu	69
2. Instytucjonalna piecza Zastępcza.....	71
3. Rodzinna piecza zastępcza	71
4. Świadczenia dla usamodzielniających się wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej	75
5. Młodzież w projekcie konkursowym.....	75
6. Pomoc realizowana na podstawie ustawy o pomocy społecznej.....	76
VIII. Dochodzenie należności i prowadzenie postępowań administracyjnych w zakresie stosowanych ulg	76
XI. Potrzeby Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na rok 2020	79

Wstęp

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu działa na podstawie Statutu nadanego przez Radę Miejską w Sosnowcu *Uchwałą Nr 420/XXXIV/2016 z dnia 25 sierpnia 2016 r.* ze zmianami. Ośrodek działa na podstawie *Regulaminu Organizacyjnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu zatwierdzonego Zarządzeniem Prezydenta Miasta Sosnowca Nr 806 z dnia 30 listopada 2018 r.* ze zmianami.

Perspektywę wieloletnią w zakresie zadań polityki społecznej wyznacza Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych miasta Sosnowca na lata 2011-2020, przyjęta *Uchwałą Nr 909/LXV/10 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 28 października 2010 r.* z późniejszymi zmianami.

Zgodnie ze statutem w obszar działania Ośrodka wchodzi w szczególności zadania z zakresu:

1. ustawy o pomocy społecznej,
2. ustawy o świadczeniach rodzinnych,
3. ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
4. ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów,
5. ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
6. ustawy o systemie oświaty,
7. ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
8. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w tym wypłaty jednorazowego świadczenia ustanowionego w ramach rządowego programu „Dobry Start”,
9. ustawy o dodatkach mieszkaniowych,
10. ustawy Prawo energetyczne,
11. ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
12. ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

W strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej funkcjonuje Klub Integracji Społecznej, który działa w oparciu o ustawę o zatrudnieniu socjalnym, ustawę o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz ustawę o pomocy społecznej.

Ośrodek prowadzi obsługę finansową i administracyjno-kadrową Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

Sprawozdanie z działalności Ośrodka zostało przygotowane z uwzględnieniem obowiązków ustawowych wynikających z art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej oraz art. 179 ust 1 i art. 182 ust. 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ujęto w nim również realizację innych zadań statutowych Ośrodka.

Informacje ogólne

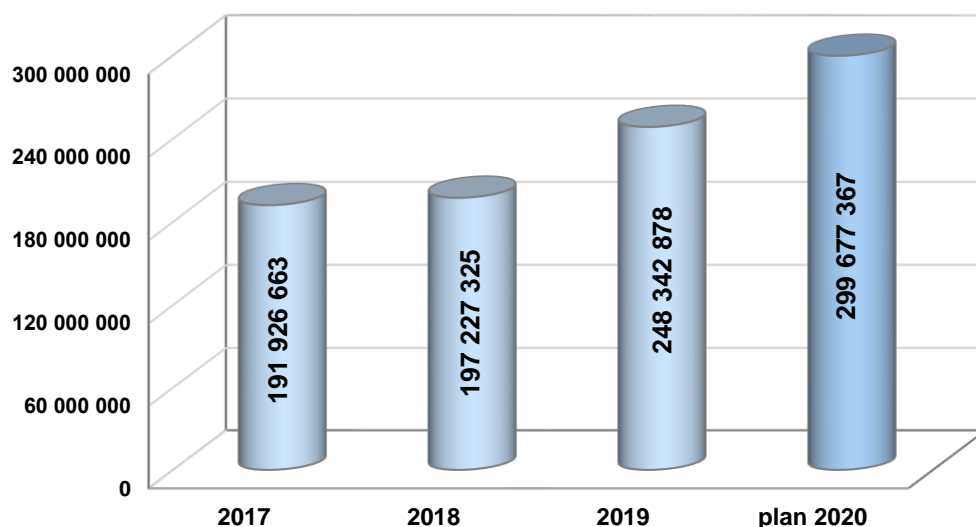
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej funkcjonując w mieście na prawach powiatu wykonuje zadania gminy, powiatu oraz zadania zlecone przez administrację rządową.

W 2019 r. na zadania realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu wydano 248 342 877,69 zł, z czego przeznaczono:

- 69 712 919,39 zł - na zadania własne gminy i powiatu,
- 178 629 958,30 zł - na zadania zlecone gminie i powiatowi.

W 2020 r. na realizację zadań Ośrodka w planie budżetowym wg stanu na 31.01.2020 r. zabezpieczono kwotę 299 677 366,77 zł.

Wykres nr 1. Budżet Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w latach 2017 – 2020

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DPŚ

Wydatki na realizację zadań Ośrodka w 2019 r. w stosunku do roku 2018 zwiększyły się o ponad 50 milionów zł i podobny wzrost prognozowany jest w roku bieżącym. Powodem takiego wzrostu jest głównie zmiana przepisów w realizacji programu „Rodzina 500+”. Od lipca 2019 roku, zgodnie z zapisami ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, świadczenie to przysługuje na każde dziecko niezależnie od dochodu rodziny.

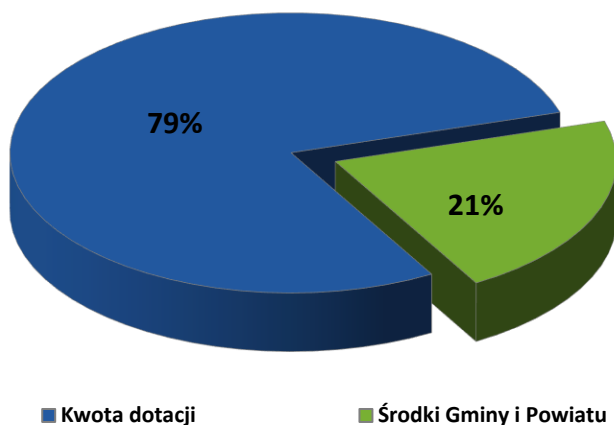
Na wzrost wydatków Ośrodka w 2019 r. miały również wpływ:

- rosnące koszty za pobyt mieszkańców Sosnowca przede wszystkim w specjalistycznych domach pomocy społecznej poza terenem miasta,
- wzrost kosztów ponoszonych za godzinę usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych (w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi) świadczonych w miejscu zamieszkania,

- realizacja projektu ministerialnego „Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych” – edycja 2019,
- zwiększenie wysokości kwot: zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego,
- rozszerzenie grupy osób uprawnionych do korzystania świadczeń z rządowego programu „Dobry start”,
- podniesienie w październiku 2018 r. kryteriów dochodowych uprawniających do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej,
- wypłata dodatków wychowawczych, w tym dodatków dla dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Zadania realizowane przez Ośrodek są finansowane ze środków miasta (środki gminy i powiatu), dotacji przekazywanych przez budżet państwa oraz środków pozyskiwanych z innych źródeł, np. Europejskiego Funduszu Społecznego. Z dotacji pochodzą środki na realizację zadań zleconych gminie i powiatowi. Budżet państwa dofinansowuje również niektóre zadania własne.

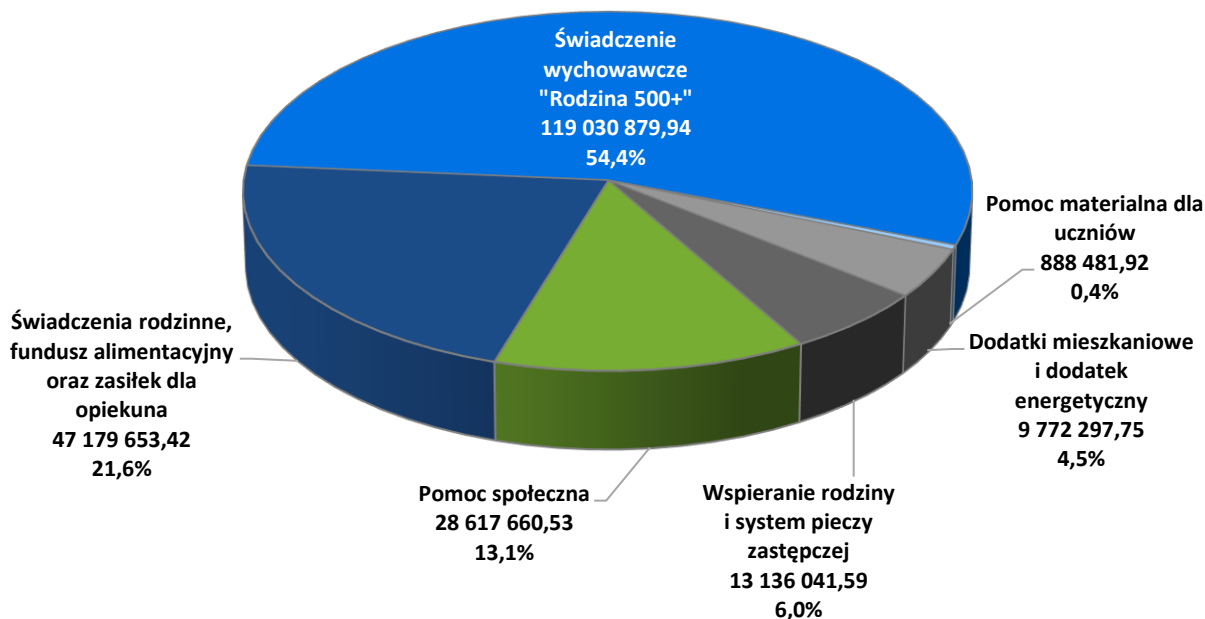
Wykres nr 2. Budżet Ośrodka w 2019 roku z podziałem na źródło finansowania

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DPŚ

W 2019 r. prawie 79% środków budżetowych Ośrodka, tj. 195 369 775,54 zł pochodziło z dotacji, w tym środki z Europejskiego Funduszu Społecznego w wysokości 2 930 772,34 zł. Pozostała kwota 52 973 102,15 zł, stanowiąca prawie 21% wydatków, pochodziła ze środków miasta.

Wykres nr 3. Wydatki ponoszone na realizację świadczeń w 2019 r.

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DPŚ

W 2019 roku na realizację różnego rodzaju świadczeń dla mieszkańców Sosnowca Ośrodek wydał łącznie 218 625 015 zł. Ponad 54% z tej kwoty wydano na wypłatę świadczenia wychowawczego w ramach programu „Rodzina 500+”. Ponad 21% wydano na realizację świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego, wypłatę zasiłków dla opiekuna oraz wypłatę jednorazowych świadczeń na podstawie ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Na wsparcie przyznawane na podstawie ustawy o pomocy społecznej wydatkowano 13% kwoty przeznaczanej na świadczenia. Kwota wydana na świadczenia wypłacane na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej to 6% środków. Na dofinansowanie do czynszu wraz z dodatkiem energetycznym wydano ponad 4% środków. Na pomoc materialną dla uczniów w 2019 r. wydano 888 482 zł.

Dodatkowo kwota dofinansowania ze środków PFRON do zadań z zakresu rehabilitacji społecznej osób z niepełnosprawnościami wydatkowana w 2019 r. wyniosła 3 598 553 zł.

Prawidłową realizację zadań oraz funkcjonowanie Ośrodka zapewniała kadra, w skład której wchodziło wg stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. 404 pracowników – w tej liczbie ujęto 21 pracowników zatrudnionych na zastępstwo. Wśród wszystkich zatrudnionych w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej prawie 73% pracowników posiadało wykształcenie wyższe. Celem zwiększenia kompetencji, doskonalenia umiejętności, a szczególnie poprawy jakości obsługi osób ubiegających się o wsparcie, pracodawca zapewnił 222 pracownikom udział w 105 szkoleniach obejmujących różnorodną tematykę.

W 2019 r. do Ośrodka wpłynęło w poczcie przychodzącej 32 656 spraw do przygotowania, rozpatrzenia bądź wyjaśnienia. Odnotowano również 61 541 przypadków korespondencji wychodzącej. Ponad 59% tej korespondencji, tj. 36 467 dostarczyli do odbiorców z terenu miasta - pracownicy administracyjni zatrudnieni w Ośrodku, a pozostałe 25 074 przesyłki listowe zostały dostarczone do adresatów za pośrednictwem operatora pocztowego.

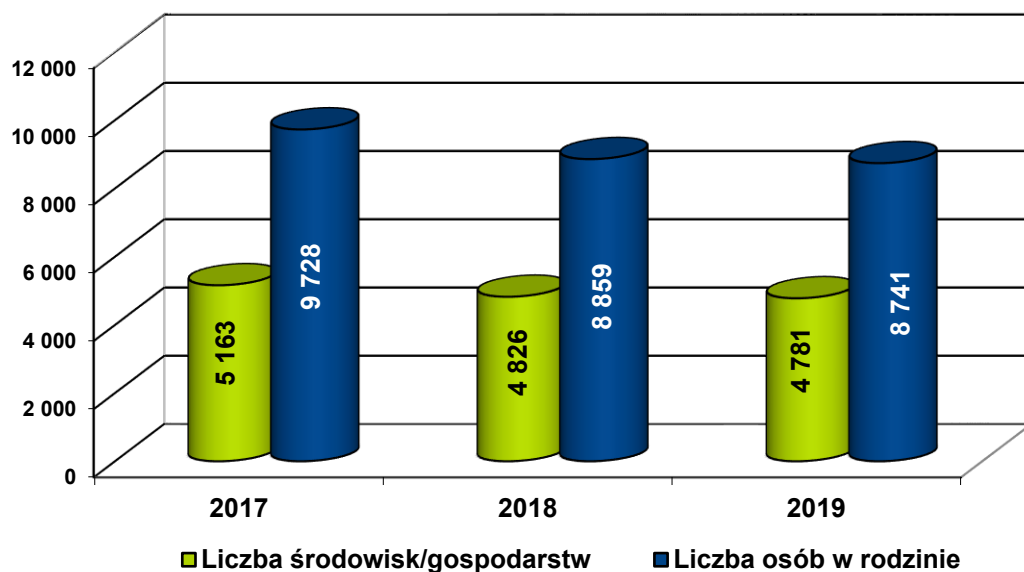
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu nawiązał w drugiej połowie 2019 r. pozytywne relacje z przedstawicielami mediów tj.: TVP, TVP Katowice, Polsat, Radio Eska, Silesia24.pl oraz Twoje Zagłębie. Na antenach w/w mediów ukazało się 18 informacji, w tym: 8 newsów, 3 programy studyjne, 2 reportaże, 7 artykułów prasowych w gazetach i portalach internetowych. Tematyka publikacji obejmowała kwestie bezpieczeństwa dzieci, pieczy zastępczej, aktywizacji osób starszych, teleopieki oraz ukazujące codzienną pracę pracowników socjalnych. Co tydzień ukazują się również bieżące informacje z działalności MOPS Sosnowiec na stronie internetowej oraz Facebooku Ośrodka. Dzięki współpracy z mediami udało się przeprowadzić udaną kampanię promującą ideę pieczy zastępczej.

MOPS realizuje zadania wynikające z ustawy o dostępie do informacji publicznej poprzez prowadzenie Biuletynu Informacji Publicznej.

I. Pomoc udzielana na podstawie ustawy o pomocy społecznej

W oparciu o ustawę o pomocy społecznej Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w 2019 r. objął wsparciem 4 781 środowisk, w których funkcjonowało łącznie 8 741 osób.

Wykres nr 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2017-2019

Źródło: Dane MOPS-MRPiPS-03 – opracowanie własne DPŚ

Liczba środowisk korzystających z pomocy społecznej w ostatnich latach maleje, co spowodowane jest:

- pobieraniem świadczenia z programu „Rodzina 500+” mimo, iż nie jest doliczane do dochodu rodziny - ograniczyło liczbę składanych wniosków o pomoc finansową,
- usamodzielnieniem podopiecznych – odejście z systemu pomocy społecznej (np. podjęcie zatrudnienia, otrzymanie świadczeń emerytalno-rentowych, itp.),
- niewywiązywaniem się z ustaleń zawartych w kontrakcie socjalnym.

Ze świadczeń pomocy społecznej mogą korzystać osoby i rodziny, których dochód nie przekracza kryterium dochodowego określonego w ustawie o pomocy społecznej.

Od 1 października 2018 r. kryterium dochodowe uprawniające do korzystania ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej wynosi:

- 701 zł - dla osoby samotnie gospodarującej (wzrost o 67 zł),
- 528 zł - dla osoby w rodzinie (wzrost o 14 zł).

Pomocy udziela się osobom i rodzinom w trudnej sytuacji życiowej zgodnie z przyczynami wymienionymi w art. 7 ustawy o pomocy społecznej lub z powodu innych okoliczności, które uzasadniają udzielenie pomocy społecznej.

Tabela nr 1. Najczęściej występujące przyczyny ubiegania się o pomoc w latach 2017 – 2019

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba środowisk		
	2017	2018	2019
Długotrwała lub ciężka choroba	2 403	2 388	2 575
Niepełnosprawność	1 871	1 768	1 749
Bezrobocie	2 358	1 857	1 588
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	936	840	765

Źródło: Dane MOPS – MRPiPS-03 - opracowanie własne DPŚ

Od dwóch lat najczęściej występującą przyczyną ubiegania się o pomoc jest długotrwała lub ciężka choroba, na drugim miejscu niepełnosprawność, kolejne to bezrobocie oraz bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, w szczególności w rodzinach niepełnych.

Zgodnie z ustawą świadczenia z pomocy społecznej są udzielane na wniosek osoby zainteresowanej, jej przedstawiciela ustawowego albo innej osoby, za zgodą osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego. Pomoc społeczna może być udzielana z urzędu. Decyzję administracyjną o przyznaniu lub odmowie przyznania świadczenia wydaje się po przeprowadzeniu rodzinnego wywiadu środowiskowego, który przeprowadza się u osób

i rodzin korzystających lub ubiegających się o świadczenia z pomocy społecznej w celu ustalenia ich sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej.

W 2019 r. przeprowadzono łącznie 13 380 wywiadów, w tym 8 346 przy pomocy terminali mobilnych.

Świadczenia pomocy społecznej, przyznawane są w formie pieniężnej i niepieniężnej. Zgodnie z art. 36 ustawy o pomocy społecznej świadczeniami z pomocy społecznej są:

- świadczenia pieniężne: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy, zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie, pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki, świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd,
- świadczenia niepieniężne: praca socjalna, bilet kredytowany, składki na ubezpieczenie zdrowotne, składki na ubezpieczenia społeczne, pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie, sprawienie pogrzebu, poradnictwo specjalistyczne, interwencja kryzysowa, schronienie, posiłek, niezbędne ubranie, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy, specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia, mieszkanie chronione, pobyt i usługi w domu pomocy społecznej, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie - w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

Tabela nr 2. Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej w 2019 r.

Wyszczególnienie		Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych ¹		4 674	3 836	6 866
w tym	świadczenia pieniężne	3 036	2 921	5 657
	świadczenia niepieniężne	2 415	2 046	3 764

¹ bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania

Źródło: Dane MOPS – MRPiPS-03 - opracowanie własne DPŚ

Udzielenie świadczeń w postaci interwencji kryzysowej, pracy socjalnej, poradnictwa, uczestnictwa w zajęciach klubu samopomocy, klubu samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, schronienia w formie ogrzewalni i noclegowni, sprawienia pogrzebu, a także

przyznanie biletu kredytowanego nie wymaga wydania decyzji administracyjnej (art. 106 ustawy o pomocy społecznej).

Tabela nr 3. Korzystający z pomocy społecznej w formie pracy socjalnej w 2019 r.

Wyszczególnienie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej ogółem	4 408	8 067
w tym wyłącznie w postaci pracy socjalnej	945	1 802
Praca prowadzona w oparciu o:	Liczba projektów	Liczba osób objęta projektami
Projekt socjalny	26	1 389

Źródło: Dane MOPS – MRPiPS-03 - opracowanie własne DPŚ

Z pomocy udzielanej wyłącznie w postaci pracy socjalnej skorzystało 945 środowisk. W Ośrodku praca socjalna prowadzona jest także metodą projektu socjalnego.

W 2019 r. zrealizowano 26 projektów socjalnych, w których wzięło udział 1 389 osób. Krótki opis projektów realizowanych zgodnie z założeniami polityki społecznej wyznaczonej w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych miasta Sosnowca na lata 2011 – 2020 ujęto w „Przeglądzie wydarzeń 2019” stanowiącym załącznik do Sprawozdania.

Zmiana organizacji pracy

Od 1 grudnia 2018 r. zmieniła się struktura organizacyjna Ośrodka dzięki realizacji projektu pn. „Działamy przez ludzi – dla ludzi”, który miał na celu oddzielenie pracy administracyjnej od pracy socjalnej i usług społecznych (więcej informacji o projekcie zawarto w rozdziale Programy i projekty realizowane ze środków zewnętrznych).

Po zmianach organizacyjnych Ośrodka realizacją zadań z zakresu ustawy o pomocy społecznej zajmują się pracownicy na Stanowiskach ds. Pierwszego Kontakt, Zespół ds. Świadczeń Przyznawanych Decyzją, Zespół ds. Usług oraz Zespół Pracy Socjalnej.

1. Stanowiska ds. Pierwszego Kontakt

Od 1 grudnia 2018 r. osoby, które zgłaszają się po raz pierwszy lub po długotrwałej przerwie po pomoc, przyjmowane są przez pracownika na Stanowisku ds. Pierwszego Kontakt. Pracownik po przeprowadzeniu wstępnej rozmowy i ustaleniu oczekiwań i kieruje interesantów do właściwej komórki organizacyjnej Ośrodka.

Jeśli jest taka konieczność przyjmuje wnioski o pomoc, umawia wnioskodawcę z właściwym pracownikiem MOPS.

Pracownik ds. Pierwszego Kontakt przyjmuje dokumenty, w sytuacji, gdy nie jest możliwe osobiste ich przekazanie właściwemu pracownikowi Sekcji Pomocy Środowiskowej

lub Zespołu ds. Usług. Pierwszy kontakt ustala uprawnienia i wydaje skierowania do Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014 -2020 – FEAD osobom nie korzystającym z pomocy oraz wskazuje miejsca dystrybucji żywności. Pracownicy na stanowiskach ds. pierwszego kontaktu udzielają wszelkich niezbędnych informacji oraz pomagają osobom zgłaszającym się, szybko trafić do właściwego pracownika i bez zbędnej zwłoki uzyskać oczekiwane wsparcie. W 2019 r. funkcjonowało w Ośrodku 7 Stanowisk ds. Pierwszego Kontaktu.

Tabela nr 4. Rodzaje działań realizowanych przez pracownika na Stanowisku ds. Pierwszego Kontaktu

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba spraw
1	Przyjęcie wniosku o pomoc	55
2	Pierwszorazowe zgłoszenie - skierowanie do Zespołu ds. Usług	167
3	Pierwszorazowe zgłoszenie - skierowanie do Zespołu Pracy Socjalnej	113
4	Pierwszorazowe zgłoszenie -skierowanie do pracownika Sekcji Pomocy Środowiskowej	317
5	Wypełnienie zaświadczenia na dodatek mieszkaniowy	112
6	Ustalenie uprawnień i wydanie skierowania do PO PŻ - FEAD osobie nie korzystającej z pomocy	156
7	Wydanie skierowania do PO PŻ FEAD osobie korzystającej z pomocy	203
8	Ustalenie nowego terminu wypłaty nieodebranych świadczeń	50
9	Odbieranie dokumentów i inne działania związane z obsługą interesanta gdy właściwy pracownik jest w terenie	911
10	Udzielanie informacji dotyczących uprawnień z obszaru polityki społecznej (pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, alimentacyjnych, ustalania niepełnosprawności itp.)	1088

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DPS

2. Zespół ds. Świadczeń Przyznawanych Decyzją

W 2019 r. na podstawie prowadzonych postępowań w sprawie przyznania świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej i posiłków wydano 32 905 decyzji. Postępowania w sprawie świadczeń pieniężnych przyznawanych na podstawie ustawy o pomocy społecznej prowadzili pracownicy sześciu Sekcji Pomocy Środowiskowej.

W siedzibie Ośrodka na wniosek zainteresowanych wydawane są również zaświadczenia o korzystaniu lub niekorzystaniu z pomocy udzielanej przez wszystkie komórki organizacyjne MOPS. W 2019 r. wydano 1 545 takich zaświadczeń oraz 27 postanowień o odmowie wydania zaświadczenia.

Pracownicy Sekcji Pomocy Środowiskowej przeprowadzili w 2019 roku 430 wywiady na podstawie art.103 ustawy o pomocy społecznej, który odnosi się do obowiązków udzielania wsparcia wynikających z więzów rodzinnych. Na podstawie wywiadów

środowiskowych przeprowadzonych przez pracowników Sekcji ustalane jest również prawo do świadczeń opieki zdrowotnej finansowane ze środków publicznych. Na zlecenie Wydziału Zdrowia Urzędu Miejskiego w Sosnowcu przeprowadzono 344 takie wywiady środowiskowe.

a. Świadczenia przyznawane na podstawie ustawy o pomocy społecznej

Zgodnie z ustawą zasiłek stały przysługuje osobie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od ustawowego kryterium dochodowego. W 2019 r. zasiłki stałe otrzymywało 945 osób. Dodatkowo 805 spośród tych osób miało opłacone składki na ubezpieczenie zdrowotne. Decyzje na pomoc w formie zasiłku okresowego otrzymały 1 992 osoby. Pomoc w formie zasiłku celowego otrzymały 2 842 osoby. W tej liczbie znajdują się również 203 osoby, z których każda otrzymała pomoc w postaci jednej tony węgla z przywozem. Łączna kwota wydana na zakup węgla to 126 842,52 zł. Zasiłki celowe na dofinansowanie zakupu opału otrzymało 388 osób na łączną kwotę 79 860 zł. 563 osoby otrzymały pomoc w formie zasiłku celowego specjalnego. Pomoc taka jest przyznawana przy przekroczonym kryterium dochodowym w szczególnie uzasadnionych przypadkach. Zasiłek celowy na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego może być przyznany niezależnie od dochodu i może nie podlegać zwrotowi. Z tego tytułu 7 osób otrzymało pomoc na kwotę 11 900 zł

Zasiłki celowe są przyznawane na zaspokojenie konkretnej potrzeby np. zasiłek celowy na zakup leków lub dofinansowanie do zakupu leków, zasiłek celowy na zakup obuwia, odzieży stosownej do pory roku itp. w wysokości zgodnej z polityką przyznawania świadczeń, dostosowaną do posiadanych w budżecie MOPS środków finansowych.

Tabela nr 5. Podstawowe świadczenia przyznawane na podstawie ustawy o pomocy społecznej w 2019 r.

Formy pomocy	Liczba wydanych decyzji	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Zasiłki stałe - ogółem	1167	945	8 906	4 363 491	919	1 229
Składki na ubezpieczenie zdrowotne (przy zas. stałym)	x	805	7 662	356 212	x	x
Zasiłki okresowe	5 242	1 992	13 171	3 783 103	1 932	3 986
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	7	7	7	11 900	7	17
Zasiłki celowe i w naturze	25 298	2 842	x	3 641 242	2 743	5 480
w tym zasiłki specjalne celowe	1 191	564	1203	276 317	555	1 048

Źródło: Dane MOPS: sprawozdania MRPiPS-03, SKŁ-ZDR – opracowanie własne DPŚ

Pracownik socjalny może zawrzeć kontrakt socjalny z tą osobą lub rodziną, celu ustalenia sposobu współdziałania w rozwiązywaniu problemów osoby lub rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej. W 2019 r. pracownicy zawarli 1 020 kontraktów socjalnych.

Tabela nr 6. Kontrakty socjalne zawierane w 2019 roku.

Praca prowadzona w oparciu o:	Liczba kontraktów	Liczba osób objęta kontraktami
Kontrakt socjalny część A*	1 020	1 105
Kontrakt socjalny część B*	5	5

* Kontrakt socjalny część A dotyczy osób i rodzin, z którymi zawierany jest kontrakt w zakresie rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej.

Kontrakt socjalny część B dotyczy osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, o których mowa w art. 49 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415, z późn. zm.), zawierany w celu wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej lub przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Źródło: Dane MOPS: sprawozdania MRPiPS-03, – opracowanie własne DPŚ

W ramach zadań zleconych gmina wypłaca wynagrodzenie należne opiekunowi za sprawowanie opieki przyznane przez sąd. W 2019 r. w Sosnowcu wypłacono wynagrodzenia 13 opiekunom prawnym na łączną kwotę 85 103,06 zł.

b. Realizacja programu „Posiłek w szkole i w domu”

Od 1 stycznia 2019 r. dotychczasowy program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” zastąpił nowy program „Posiłek w szkole i w domu” wprowadzony *Uchwałą Nr 140 Rady Ministrów z dn. 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023*”.

Pomoc przyznawana w ramach programu trafia do dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych – spełniających warunki otrzymania pomocy wskazane w ustawie o pomocy społecznej oraz kryterium dochodowe, tj. 150% kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń z pomocy społecznej.

Wydatki na realizację programu „Posiłek w szkole i w domu” w 2019 r. wyniosły 3 251 847 zł w tym dofinansowanie z budżetu państwa w wysokości 1 915 053 zł. Programem objęto 5 028 osób, które otrzymały pomoc w formie posiłku lub trafiła do nich pomoc w formie świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności. Pomoc w formie świadczenia pieniężnego otrzymały 2 442 osoby na łączną kwotę 2 871 000 zł. Na pomoc w formie posiłku wydano 380 847 zł. Z pomocy w formie posiłku przyznanego w ramach programu skorzystało 948 osób, w tym:

- 683 uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadpodstawowej lub ponadgimnazjalnej,
- 265 pozostałych osób otrzymujących pomoc na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej.

W Sosnowcu posiłek w ramach programu realizowano głównie we współpracy ze szkołami oraz stołówką środowiskową prowadzoną przez Centrum Usług Socjalnych i Wsparcia.

Dodatkowo na podstawie Programu Osłonowego przyjętego Uchwałą nr 86/IV/2019 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 31 stycznia 2019 r. bez decyzji wydawanej przez Ośrodek posiłki otrzymało 60 dzieci. Za posiłki przyznane na wniosek dyrektorów szkół zapłacono 12 381 zł.

c. Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020 – „FEAD 2019 – Sosnowiec”

Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa (PO PŻ) 2014 – 2020 – Podprogram 2018 realizowany jest w ramach Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD), który polega na udzielaniu osobom najuboższym pomocy żywnościowej w formie paczek lub posiłków. PO PŻ - Podprogram 2018 realizowany był w latach 2018 i 2019. W 2019 r. obejmował okres od 2 stycznia do 30 czerwca 2019 r. Pomocą taką mogły zostać objęte osoby i rodziny, które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej, spełniające kryteria określone w art. 7 ustawy o pomocy społecznej oraz których dochód nie przekracza 200% kryterium dochodowego uprawniającego do korzystania z pomocy społecznej (tj. 1 402 zł dla osoby samotnie gospodarującej oraz 1 056 zł dla osoby w rodzinie) po otrzymaniu skierowania od pracownika socjalnego. W ramach realizacji PO PŻ – Podprogram 2018. Pracownicy sześciu Sekcji Pomocy Środowiskowej skierowali do udziału w programie 4 289 osób. Dystrybucją żywności zajmował się Caritas Diecezji Sosnowieckiej, na podstawie umowy zawartej z Gminą Sosnowiec w 5 punktach dystrybucji na terenie miasta. We wszystkich punktach prowadzone były działania towarzyszące dla osób biorących udział w programie w ramach, których zorganizowanych zostało 6 warsztatów edukacyjnych dla 150 mieszkańców Sosnowca. Warsztaty dietetyczne dotyczące zdrowego żywienia – 3 warsztaty dla 75 osób. Warsztaty zapobiegające marnowaniu żywności - 1 warsztat dla 25 osób. Warsztaty edukacji ekonomicznej - 2 warsztaty dla 50 osób.

3. Realizacja usług społecznych dla mieszkańców Sosnowca

a. Poradnictwo specjalistyczne

Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód.

W 2019 r. ze specjalistycznego poradnictwa udzielanego w Ośrodku skorzystało 570 rodzin.

W ramach poradnictwa prawnego udziela się informacji o obowiązujących przepisach

z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów. Udzielono 179 porad prawnych.

Poradnictwo psychologiczne realizuje się przez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii. W ramach poradnictwa psychologicznego świadczonego przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu zrealizowano 436 konsultacji indywidualnych i rodzinnych.

b. Usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania

Usługi opiekuńcze przysługują osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności lub innej przyczyny wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione. Pracownicy socjalni rozeznają potrzeby i prowadzą postępowania w sprawie przyznania pomocy. Ośrodek wyłania wykonawcę usług zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych oraz nadzoruje realizację tych usług.

Usługi opiekuńcze obejmują m. in. pomoc w zaspakajaniu codziennych potrzeb życiowych, takich jak robienie zakupów, sprzątanie, gotowanie, załatwianie spraw w urzędach, opiekę higieniczną i pielęgnacyjną (mycie, kąpanie, ubieranie, dozowanie leków, zapobieganie powstawaniu odleżyn i oparzeń, karmienie itp.), a także w miarę możliwości również zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych świadczone są przez osoby posiadające kwalifikacje do wykonywania zawodu, m. in. psychologa, pedagoga, pracownika socjalnego, terapeuty zajęciowego oraz innych specjalistów w zależności od potrzeb.

Dodatkowo w 2019 r. Gmina Sosnowiec przystąpiła do Programu Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych” – edycja 2019. Zakładał on wsparcie finansowe gmin w zakresie realizacji zadań własnych o charakterze obowiązkowym, jakim jest organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych i miał na celu zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych.

Program skierowany był do osób niepełnosprawnych w wieku do 75 roku życia z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, jak również z orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji lub orzeczeniem o niezdolności do samodzielnej egzystencji wydane na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz dla dzieci do 16 r. ż. z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Z wsparcia w ramach Programu

mogły skorzystać osoby spełniające warunki do udzielenia pomocy wskazane w ustawie o pomocy społecznej, których dochód nie przekraczał 350% obowiązującego ustawowego kryterium dochodowego.

W 2019 r. wydatki na usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz na usługi realizowane w ramach Programu dla mieszkańców Sosnowca wyniosły 4 842 822 zł, z tego wydatki poniesione ze środków własnych gminy – 4 674 149,23 zł za 236 188 godzin usług dla 1 094 osób, w tym 14 626 godzin usług dla 104 osób w ramach Programu, co stanowiło wartość 168 672,77 zł. Wydatki poniesione w ubiegłym roku na specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi w ramach dotacji z budżetu państwa stanowiły kwotę 434 109,64 zł za 8 583 godziny świadczeń dla 32 osób.

c. Umieszczenia w domach pomocy społecznej

Kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Pobyt w domu pomocy społecznej - zgodnie z ustawą o pomocy społecznej przysługuje osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu.

W przypadku osób ubezwłasnowolnionych lub osób, które mają trudności w samodzielnym funkcjonowaniu a nie wyrażają lub nie są w stanie wyrazić zgody na umieszczenie w domu pomocy konieczne jest wydanie postanowienia sądu.

Domy pomocy społecznej zapewniają całodobową opiekę osobom starszym i niepełnosprawnym, w szczególności miejsce zamieszkania, wyżywienie, opiekę, pielęgnację, terapię zajęciową, dostęp do kultury i wypoczynku a także spokój i bezpieczeństwo na terenie domu i opiekę podczas organizowanych zajęć poza domem.

Pobyt w domu pomocy jest odpłatny. Odpłatność pobierana jest do wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca w danym domu pomocy społecznej:

- mieszkaniec domu ponosi odpłatność w wysokości 70% swojego dochodu,
- małżonek, zstępni przed wstępnymi ponoszą odpłatność – zgodnie z zawartą umową cywilnoprawną, jednakże tylko wtedy, gdy ich dochód przekracza 300% ustawowego kryterium dochodowego (od 1 października 2018 r. jest to 528 zł x ilość osób w rodzinie x 300% oraz 701 zł x 300% w przypadku osoby samotnie gospodarującej),
- gmina, z której osoba została skierowana ponosi pozostałe koszty utrzymania, tj. dopełniając wysokość średniego miesięcznego kosztu pobytu w DPS.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami osobę kieruje się do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania. Domy pomocy społecznej, w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone, dzielą się na następujące typy:

- dla osób w podeszłym wieku,

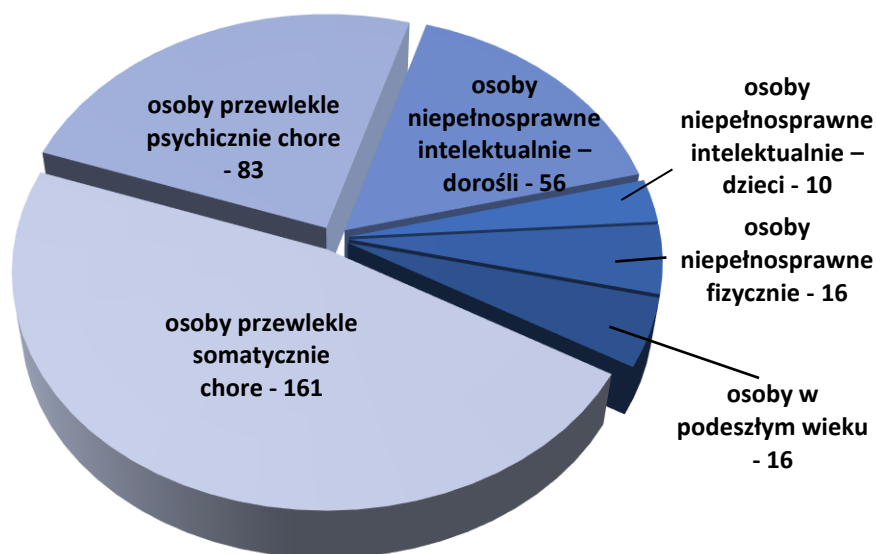
- dla osób przewlekle somatycznie chorych,
- dla osób przewlekle psychicznie chorych,
- dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie,
- dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie,
- dla osób niepełnosprawnych fizycznie,
- dla osób uzależnionych od alkoholu.

W Sosnowcu funkcjonują 2 domy pomocy społecznej przeznaczone dla osób w podeszłym wieku:

- DPS przy ul. Jagiellońskiej 2 (80 miejsc), średni miesięczny koszt utrzymania mieszkańca w 2019 r. – 4 097,63 zł.
- DPS przy ul. Andersa 81 (70 miejsc), średni miesięczny koszt utrzymania mieszkańca w 2019 r. – 4 271,44 zł.

W sosnowieckich domach przebywa 150 osób, w tym 9 osób w ramach dotacji celowej z budżetu państwa.

Wykres nr 5. Liczba osób przebywających w domach pomocy społecznej poza terenem Gminy na dzień 31 grudnia 2019 roku

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DPŚ

W DPS poza terenem Gminy przebywa 337 osób (stan na dzień 31 grudnia 2019 r.). W ubiegłym roku gmina poniosła wydatki w wysokości 11 075 021,89 zł za łącznie 390 osób umieszczonych w domach pomocy poza terenem miasta.

W 2019 roku o pomoc w formie umieszczenia w domach pomocy społecznej ubiegało się 191 osób. Według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. na umieszczenie oczekiwało 225 osób (stan na dzień 31 grudnia 2019 r.), w tym na umieszczenie w Sosnowcu 104 osoby, poza

terenem miasta 121 osób. W 2019 r. umieszczono w DPS na terenie Sosnowca 48 osób, natomiast poza terenem miasta – 65 osób.

Tabela nr 7. Liczba osób umieszczonych oraz ubiegających się o umieszczenia w domach pomocy społecznej w latach 2017 - 2019

Wyszczególnienie		2017	2018	2019
Liczba skompletowanych wniosków		199	202	191
Liczba umieszczonych osób		110	124	113
w tym:	na terenie miasta	48	42	48
	poza miastem	62	82	65
Liczba osób oczekujących na umieszczenie		215	227	225
w tym:	na terenie miasta	103	109	104
	poza miastem	112	118	121

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DPS

d. Pobyty w mieszkaniu chronionym

Pobyt w mieszkaniu chronionym przyznawany jest osobie, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu.

Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Mieszkanie chronione zapewnia warunki do samodzielnego funkcjonowania w środowisku i integracji ze społecznością lokalną.

W Sosnowcu funkcjonuje jedno mieszkanie chronione prowadzone przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Jest ono przeznaczone dla 5 osób starszych i niepełnosprawnych. Mieszkanie mieści się przy ul. Piłsudskiego, posiada pięć jednoosobowych pokoi. Pobyt w mieszkaniu chronionym przyznawany jest w drodze decyzji administracyjnej. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 30 kwietnia 2018 r. w sprawie mieszkań chronionych wsparcie w mieszkaniu obejmuje m. in. usługi bytowe w postaci miejsca całodobowego pobytu, pracę socjalną, wykonywanie czynności niezbędnych w życiu codziennym dotyczących przemieszczania się, utrzymania higieny osobistej, ubierania się, sprzątnięcia, zakupów i przygotowywania posiłków, załatwiania spraw osobistych, realizacji kontaktów społecznych przez umożliwienie osobie utrzymywania więzi rodzinnych i uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej. W 2019 r. z pobytu w mieszkaniu skorzystało 6 osób.

e. Kierowanie osób niepełnosprawnych i starszych do udziału w zajęciach ośrodków wsparcia.

Osoby starsze i niepełnosprawne, które wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych są kierowane do ośrodków wsparcia zapewniających inny rodzaj usług, tj. dziennych domów pomocy społecznej oraz środowiskowych domów samopomocy.

W Sosnowcu funkcjonują dwa dzienne domy pomocy społecznej przeznaczone dla osób w podeszłym wieku:

- Dzienny Dom Pomocy Społecznej z siedzibami przy ulicach:
 - Szymanowskiego 5a – 25 miejsc,
 - Szybikowej 8 – 35 miejsc.
- Dzienny Dom „Senior+” przy ulicy Żeromskiego 4b - 40 miejsc.

Dzienne domy świadczą usługi dla osób starszych polegające m. in. na organizowaniu zajęć terapeutycznych, relaksacyjnych, kulturalno-towarzyskich czy zapewnieniu posiłków. Ich działania nakierowane są na poprawę i utrzymanie sprawności fizycznej i zdrowotnej osób, rozwijanie różnorodnych zainteresowań. W ubiegłym roku z usług dziennych domów skorzystało 121 osób.

Dla osób niepełnosprawnych intelektualnie miasto oferuje pomoc w placówce specjalistycznej, jaką jest Dzienny Dom Pomocy Społecznej dla osób z niepełnosprawnością intelektualną przy ul. Grota Roweckiego 2. Dom dysponuje 15 miejscami dziennego pobytu oraz 2 miejscami całodobowymi okresowego pobytu. Dzienny Dom świadczy usługi dla osób dorosłych z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu znacznym i głębokim w szczególności: zapewnia opiekę, posiłki, organizuje zajęcia terapeutyczne, rehabilitację ruchową oraz kontakty społeczne. Każdy z podopiecznych może liczyć także na terapię indywidualną. Oprócz zajęć rehabilitacyjnych i relaksacyjnych personel stara się aktywizować podopiecznych, a w miarę ich możliwości usprawniać ich samoobsługę. W 2019 r. z usług dziennego domu skorzystało 26 osób, w tym 8 osób skorzystało z miejsc noclegowych.

W Sosnowcu funkcjonują również dwa środowiskowe domy samopomocy:

- Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi „SALVE” przy ul. Lenartowicza 73 – 60 miejsc, brak miejsc całodobowych.
- Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób niepełnosprawnych intelektualnie przy ul. Grota - Roweckiego 2 – 35 miejsc oraz 3 miejsca całodobowe.

Ponadto od dnia 01 grudnia 2019 r. otwarta została filia Środowiskowego Domu Samopomocy dla osób niepełnosprawnych intelektualnie przy ul. Wojska Polskiego 86. Placówka dysponuje 60 miejscami.

Środowiskowe domy samopomocy świadczą usługi m. in. poprzez pomoc osobom w ich readaptacji i rehabilitacji, integrację z otoczeniem, aktywizację społeczno-zawodową, prowadzenie zajęć psychoterapeutycznych, psychoedukacyjnych, poradnictwo dla uczestników i ich rodzin w sytuacjach kryzysowych i inne wymienione w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy.

W 2019 r. z usług środowiskowych domów samopomocy skorzystało 135 osób, w tym 7 osób skorzystało z pobytu całodobowego.

f. Zabezpieczenie schronienia dla osób bezdomnych

Jedną z przyczyn korzystania z pomocy społecznej jest bezdomność. Podstawowym świadczeniem, z którego korzystają bezdomni zwłaszcza w okresie zimowym jest udzielenie schronienia. Na terenie Sosnowca osoby bezdomne mogą korzystać z tymczasowych miejsc noclegowych w Ośrodku Opiekuńczym dla Bezdomnych przy ul. Piotrkowskiej 19 oraz w Noclegowni prowadzonej przez Caritas przy ul. Kaliskiej 25.

W 2019 r. w Ośrodku Opiekuńczym dla Bezdomnych schronienie znalazło 158 osób (121 mężczyzn i 37 kobiet). Ze schronienia w Noclegowni Caritas w 2019 r. skorzystało łącznie 80 mężczyzn, w tym 70 mężczyzn skierowanych przez pracowników MOPS, 9 mężczyzn przyjętych po eksmisji z zajmowanego dotychczas lokalu, jedną osobę przyjęto interwencyjnie.

Tabel nr 6. Liczba osób bezdomnych korzystających ze schronienia na terenie Sosnowca w latach 2017 – 2019

Wyszczególnienie	Liczba osób		
	2017	2018	2019
Ośrodek Opiekuńczy dla Bezdomnych	186	176	158
Noclegownia Caritas	135	85	80
Ogrzewalnia	183	177	166

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DPŚ

Poza terenem miasta ze schronienia skorzystało 6 osób bezdomnych, dla których Sosnowiec, był ostatnim miejscem zameldowania na pobyt stały.

Na okres zimy tj. od 1 listopada do 30 kwietnia przy ul. Piotrkowskiej 23 w Sosnowcu uruchamiana jest Ogrzewalnia, która posiada 20 miejsc siedzących. Prawo do pobytu w Ogrzewalni mają osoby z terenu miasta Sosnowca, które same się zgłosiły, zostały przywiezione przez Policję, Straż Miejską lub Pogotowie. W ubiegłym roku z miejsca w Ogrzewalni skorzystało 166 osób bezdomnych, wśród których było 14 kobiet.

Przy ul. Piotrkowskiej 17 funkcjonuje też Łaźnia, z której mogą skorzystać osoby skierowane przez pracownika socjalnego.

g. Współpraca z Aresztem Śledczym w zakresie pomocy dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością

W 2019 r. kontynuowano współpracę z Aresztem Śledczym w Sosnowcu. Przeprowadzono 20 wywiadów z osadzonymi, głównie w sprawie zaliczek alimentacyjnych, nienależnie pobranych świadczeń, uchylenia decyzji przyznających zasiłki stałe i okresowe. Zorganizowano dwa spotkania pracowników MOPS z osadzonymi. W spotkaniach uczestniczyło 80 osób umieszczonych w areszcie oraz kadra Działu Penitencjarnego. Pracownicy Ośrodka przekazali osadzonym informacje o zasadach udzielania świadczeń z pomocy społecznej po opuszczeniu zakładu penitencjarnego, wyjaśniali zasady przyznawania świadczeń rodzinnych, dodatków mieszkaniowych, ustalania stopnia niepełnosprawności, informowali o kryteriach dochodowych uprawniających do pomocy oraz możliwości skorzystania z poradnictwa prawnego i psychologicznego.

Po opuszczeniu zakładów penitencjarnych z różnych form pomocy skorzystały 83 osoby, w tym 14 osób ze schronienia.

h. Współpraca z innymi podmiotami oraz inicjowanie akcji pomocowych adresowanych do osób bezdomnych

Pracownicy socjalni wspólnie ze Strażą Miejską, Policją w okresie zimowym prowadzą lustracje pomieszczeń niemieszkalnych, kanałów, ogródków działkowych, dworców PKP itp.

Pracownicy motywują osoby bezdomne do zmiany stylu życia, udzielają informacji o formach i zasadach korzystania ze świadczeń pomocy społecznej, osoby bezdomne uzależnione głównie od alkoholu motywują do podjęcia leczenia. W wyniku podjętych działań 18 osób (wcześniej niekorzystających ze schronienia) skorzystało z miejsca w Ogrzewalni, 4 podjęły leczenie uzależnień, 10 osób wróciło do ościennych miast, z którymi były wcześniej związane i kolejne 4 wróciły do innych gmin właściwych.

W 2019 r. odebrano 134 różne zgłoszenia ze szpitali, dotyczące m. in. ustalenia uprawnień do świadczeń zdrowotnych, zabezpieczenia schronienia, usług opiekuńczych w miejscu pobytu lub miejscu zamieszkania, zabezpieczenia odzieży i obuwia, ustalenia ewentualnej rodziny zobowiązanej do sprawienia pogrzebu lub sprawienia pogrzebu przez gminę.

Osoby bezdomne - uzależnione motywowano do zmiany sposobu funkcjonowania, w szczególności do niwelowania deficytów, rozpoczęcia leczenia specjalistycznego, w tym leczenia uzależnień. Dla 14 osób ustalono terminy leczenia w placówkach stacjonarnych.

W 2019 r. 22 osoby bezdomne otrzymały lokale z zasobów miasta, a kolejnych 8 osób bezdomnych uzyskało uprawnienia do najmu takich lokali i oczekują na wskazanie lokalizacji lub zakończenie remontu. 5 osób bezdomnych wynajęło mieszkania we własnym zakresie.

i. Sprawienie pogrzebu

Sprawienie pogrzebu jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym i odbywa się w sposób ustalony przez gminę, zgodnie z wyznaniem zmarłego. Zwłoki niepochowane przez rodzinę, nieprzekazane uczelniom medycznym powinny być pochowane przez gminę, na terenie której nastąpił zgon. W 2019 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu przyjął 83 zgłoszenia o potrzebie zlecenia kompleksowej usługi pogrzebowej. W 40 przypadkach pracownicy w wyniku prowadzenia wszechstronnych działań, w tym pracy socjalnej, przekazali realizację pogrzebów rodzinom, które wstępnie nie wyrażały zgody na to, bądź nie znane było ich miejsce zamieszkania. Gmina Sosnowiec w ramach środków własnych zrealizowała 43 pogrzeby. W 15 przypadkach MOPS wystąpiło zwrot kosztów do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Ostatecznie po dokonaniu refundacji przez ZUS Gmina Sosnowiec wydatkowała na to zadanie łącznie 40 160,76 zł

4. Zespół Pracy Socjalnej

Zespół Pracy Socjalnej powstał po zmianach organizacyjnych Ośrodka w grudniu 2018 r. W skład Zespołu wchodzi pracownicy socjalni świadczący pracę socjalną, pracownicy socjalni zajmujący się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, pracownik socjalny ds. wolontariatu, pracownicy socjalni świadczący pracę socjalną w ramach Programów Aktywności Lokalnej oraz Sekcja Asysty Rodzinnej (działania Sekcji są ujęte w rozdziale opisującym udzielanie pomocy w ramach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej).

Pracownicy socjalni Zespołu Pracy Socjalnej prowadzą usługę pracy socjalnej rozumianą jako działalność zawodową mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi, promującą zmiany społeczne. Pomoc w rozwiązywaniu problemów rodzin lub osób powinna uwzględniać wzajemne relacje w rodzinie i środowisku a także włączenie rodziny lub osoby do czynnego udziału w procesie zmiany. Kluczowe dla pracowników socjalnych jest oparcie pracy socjalnej na wartościach i zasadach. Celem pracy socjalnej jest zmiana, która powoduje poprawę (lub przynajmniej nie pogorszenie) sytuacji/funkcjonowania osoby lub rodziny. Natomiast jednym z głównych czynników zmiany jest relacja pomocowa między osobą a pracownikiem socjalnym, będąca fundamentem, „sercem” pracy socjalnej, niezależnie od podejścia teoretycznego czy stosowanej metody. W Zespole Pracy Socjalnej praca socjalna

jest procesem, rozumianym jako zespół metodycznych czynności (a nie pojedyncze działania) podejmowanych w określonym celu.

Zespół Pracy Socjalnej prowadzi swoją pracę również w oparciu o projekty socjalne, jednym z nich jest „Podwórkowy Mopsikobus”, który realizowany jest w partnerstwie z PKM Sosnowiec i MOSiR Sosnowiec.

Pracownicy socjalni Zespołu Pracy Socjalnej mający swoją siedzibę na ul. Zamkowej 8a prowadzą swoje sprawy na obszarze całego miasta. W roku 2019 prowadzonych było 1 287 środowisk objętych usługą pracy socjalnej. Należy zaznaczyć, że większość rodzin/osób korzystających z pomocy w formie pracy socjalnej nie korzystają z pomocy finansowej zgodnie z ustawą o pomocy społecznej. Coraz częściej osoby/rodziny same zgłaszają się do Zespołu Pracy Socjalnej, o którym dowiedziały się z informacji umieszczonej na stronach internetowych albo tablicach informacyjnych mieszczących się na terenie Ośrodka lub od swoich znajomych, którzy korzystają z tej formy pomocy.

Zespół Pracy Socjalnej prowadzi szereg zadań, a najważniejsze z nich obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 8. Działania Zespołu Pracy Socjalnej w 2019 r.

Wyszczególnienie	2019
Liczba przyjętych zgłoszeń w tym:	399
wewnętrzne (MOPS)	270
zewnętrzne (Telefoniczne/osobiste)	129
Liczba prowadzonych kart interwencji	62
Liczba interwencyjnych zabezpieczeń dzieci na podst. art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	10
Liczba prowadzonych spraw w związku z wnioskiem o umieszczenie w dps bez zgody	46
Liczba prowadzonych spraw w związku z wnioskiem o leczenie psychiatryczne bez zgody	15
Liczba wniosków o asystenta rodziny	70
Liczba prowadzonych spraw w związku z art.119 ust 1 pkt 3,4,7 ups	269

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DPS

Pracownicy socjalni ZPS swoje zadania wykonują również w oparciu o art. 11 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W sytuacji powzięcia przez Ośrodek informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej pracownicy socjalni przeprowadzają wywiad środowiskowy. W roku 2019 przeprowadzono 162 wywiady.

Ponadto pracownicy socjalni w oparciu o kodeks rodzinny i opiekuńczy prowadzą pracę z rodzinami wskazanymi przez Sąd i przekazują Sądowi co 6 miesięcy sprawozdania z pracy z rodziną. W 2019 r. tą formą pomocy objęto 105 rodzin.

5. Wolontariat Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Wolontariat Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu funkcjonuje od lutego 2008 r. Od 03 grudnia 2018 r. wchodzi w skład Zespołu Pracy Socjalnej. Wolontariusze współpracują z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w oparciu o porozumienie o wykonywaniu świadczeń wolontarystycznych na podstawie Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (tekst jednolity: Dz.U. 2019 r. poz. 688).

Wolontariusze Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej mogą sami wybrać działania w ramach których wykonują swoje zadania np. „Praktykant z pasją”- to wolontariusz, który dzieli się z dziećmi i osobami starszymi swoimi pasjami podczas prowadzonych zajęć plastycznych, muzycznych, pomaga w codziennej pracy personelu Dziennych Domów Pomocy. Z kolei „Korepetytor”- to wolontariusz, który pomaga dzieciom i młodzieży w odrabianiu lekcji oraz w nadrabianiu zaległości w nauce, natomiast „Wolontariusz do akcji charytatywnych, promocyjnych i obsługi projektów socjalnych”- to osoba, która chciałaby pomagać okazjonalnie, czującą się dobrze w grupie.

Przez cały okres współpracy wolontariusz otrzymuje na bieżąco wsparcie ze strony koordynatora.

Część wolontariuszy podejmuje długoterminową współpracę z Ośrodkiem. Inni włączają się w działania na okres od 3 do 12 miesięcy i z uwagi na np. zmianę sytuacji życiowej zawieszają swoje działania wolontaryjne. W 2019 r. współpracę z sosnowieckim Ośrodkiem podjęło 51 wolontariuszy.

Jak wskazuje poniższa tabela 60% wolontariuszy to osoby w wieku od 14 do 30 r. ż., a więc uczniowie klas 7 i 8 szkół podstawowych, liceum, studenci, a także młodzi ludzie rozpoczynający dopiero swoją drogę zawodową.

Tabela nr 9. Wiek uczestników Wolontariatu w 2019 r.

Lp.	Wiek uczestników Wolontariatu	%	Liczba
1.	Od 14 do 18 roku życia	60	31
2.	Od 19 do 30 roku życia	20	10
4.	Od 31 do 50 roku życia	14	7
5.	Powyżej 51 roku życia	6	3

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DPS

Tabela 10. Uczestnicy Wolontariatu według płci w 2019 r.

Wyszczególnienie	Liczba
Kobiety	41
Mężczyźni	10
Razem	51

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DPŚ

Aby skorzystać z pomocy wolontariusza Ośrodka należy złożyć zgłoszenie zapotrzebowania na wsparcie wolontariusza. W roku 2019 było 72 takich zgłoszeń w tym 65 od pracowników socjalnych, a 7 od innych instytucji miejskich. W wyniku tych zgłoszeń objęto pomocą wolontariuszy 165 osób.

Tabela nr 11. Działania wolontaryjne podejmowane w 2019 r.

Rodzaj wykonywanych działań		Liczba osób objętych pomocą	Liczba wolontariuszy
Praca z dziećmi		30	34
w tym	indywidualna	13	9
	w projektach (m.in. korepetycje, zajęcia pozalekcyjne)	17	31
Praca z osobami starszymi i niepełnosprawnymi		135	23
w tym	indywidualna	16	13
	w projektach i placówkach	119	16

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DPŚ

Działania wolontaryjne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu prowadzone są zarówno w sosnowieckich ośrodkach wsparcia, np. w Ośrodku Opiekuńczym dla Bezdomnych czy Środowiskowym Domu Samopomocy przy ul. Grota-Roweckiego 2 (24 wolontariuszy), jak również w miejscu zamieszkania podopiecznych - pomoc indywidualna udzielana przez 13 wolontariuszy. Działania podejmowane w miejscu zamieszkania dostosowywane są do indywidualnych potrzeb osób wymagających wsparcia.

W ramach pomocy indywidualnej wolontariusze m.in.: pomagają osobom starszym i niepełnosprawnym w codziennych czynnościach, organizują czas wolny, pomagają w dotarciu do lekarza. Pracując indywidualnie z dziećmi oraz z rodzinami, w tym z rodzinami wielodzietnymi, pomagają m.in.: w organizowaniu czasu wolnego, w nauce, w opiece nad dziećmi (w 2019 r. do takich zadań było przydzielonych 16 wolontariuszy). Dodatkowo wolontariusze biorą czynny udział w różnego rodzaju projektach socjalnych organizowanych przez MOPS (w 2019 r. było to 31 wolontariuszy), jak również współorganizują lub wspierają działania innych podmiotów działających na rzecz poprawy życia lokalnych społeczności – 17 wolontariuszy.

- 13 stycznia 2019 r. Wolontariusze MOPS zagrali dla Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. Wolontariusze zbierali pieniądze do puszek.
Dodatkowym Wsparciem ze strony Wolontariatu MOPS było zorganizowanie „Przystanku ciepła”, czyli miejsca, gdzie każdy z wolontariuszy po okazaniu identyfikatora mógł rozgrzać się gorącym napojem i naładować baterie do dalszej kwesty (15 wolontariuszy);
- 5 czerwiec 2019 r. – pomoc przy organizacji Giełdy Pracy (2 wolontariuszy);
- 7-8 września 2019 r. pomoc przy organizacji Dni Seniora w Parku Sieleckim oraz Szkole Muzycznej (WPS - „Aktywny Senior”) - 13 wolontariuszy;
- w dniach 14 – 18 października 2019 r. udział w projekcie „Seniorzy z pasją” realizowanego przez Urząd Miejski w Sosnowcu - Wydział Funduszy Zewnętrznych i Współpracy (WFZ) dla sosnowieckich seniorów oraz delegatów miast partnerskich z Suczawy (Rumunia), Roubaix (Francja) , les Mureaux (Francja) oraz Nakła nad Notecią. Pomoc wolontariuszy polegała głównie na wsparciu w komunikacji w językach obcych (francuski, angielski, rumuński), a także pomocy w robieniu fotografii, obróbce zdjęć na laptopach oraz pomocy organizacyjnej w przeprowadzeniu konkursu - 5 wolontariuszy;
- 27 listopada 2019 r. - Andrzejki dla seniora w MUZIE (Wydział Polityki Społecznej) – 6 wolontariuszy;
- 29 listopada 2019 r. - Andrzejki w Środowiskowym Domu Samopomocy ul. Grota Roweckiego - 5 wolontariuszy.
- 14 grudzień 2019 r. pomoc przy organizacji imprezy MIKOŁAJKOWEJ w Szkole Muzycznej (Wydział Polityki Społecznej) - 8 wolontariuszy.

W 2019 r. wolontariusze realizowali 2 projekty socjalne dla mieszkańców Sosnowca „Bliskie spotkania z wiedzą” oraz „Niezależne życie”. Projekt pn. „Niezależne życie” jest kontynuacją projektu „Spacerkiem do Europy”. Projekty opisano w „Przeglądzie wydarzeń 2019” stanowiącym załącznik do sprawozdania.

6. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Pracownicy socjalni ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizują swoje zadania na podstawie ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Od marca 2016 r. pracownicy socjalni wspólnie z sosnowieckimi policjantami realizują projekt partnerski pt. „Schronienie na lata to dom mama, tata” - patrol przyjazny dziecku. Projekt skierowano do rodzin z dziećmi, w których występuje podejrzenie przemocy, nadużywania alkoholu bądź innych środków psychoaktywnych. Bezpośredni adresaci projektu to dzieci i ich rodzice/prawni opiekunowie, a pośrednimi to instytucje podejmujące działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz mieszkańcy Sosnowca. Główny cel projektu to zapewnienie bezpieczeństwa oraz pomocy dzieciom i osobom dotkniętym

przemocą poprzez powołanie i wdrożenie systemu dwuosobowych „patroli przyjaznych dziecku”, składających się z pracownika MOPS i funkcjonariusza Policji. Patrol dyżurował trzy razy w tygodniu w godzinach popołudniowo – wieczornych (od 16:00 do 22:00), łącznie wyjechał 135 razy. Patrole pojawiały się tam, gdzie było zagrożone bezpieczeństwo i życie dziecka/dzieci, np. spowodowane nadużywaniem alkoholu przez opiekunów. W 2019 r. pracownicy socjalni pełnili całotygodniowe dyżury telefoniczne. Całotygodniowy dyżur telefoniczny był pełniony przez 51 tygodni. Informacje o projekcie „Schronienie na lata to dom mama tata”- patrol przyjazny dziecku docierają do mieszkańców Sosnowca różnymi sposobami, m.in. podczas: spotkań z mieszkańcami, wystąpień telewizyjnych, audycji radiowych, festynów. Plakaty promujące projekt dostarczane są do szkół, przychodni, Sądu. Dzieciom, młodzieży oraz osobom dorosłym rozdawane były odbłaski, breloki czy długopisy informujące o projekcie.

Dane statystyczne za okres stycznia 2019 do grudnia 2019:

- a) do monitoringu zostało zgłoszonych 259 rodzin (w których było 486 dzieci), w tym:
- w 167 rodzinach było podejrzenie nadużywania alkoholu,
 - w 21 rodzinach było podejrzenie występowania narkotyków, dopalaczy,
 - w 62 rodzinach było podejrzenie występowania przemocy,
 - w 92 rodzinach było podejrzenie zaniedbań opiekuńczo-wychowawczych,
 - w 38 rodzinach było podejrzenie występowania problemów opiekuńczo-wychowawczych,
 - w 19 rodzinach podano inne przyczyny np.: niepełnosprawność, demoralizacja, nierealizowanie obowiązku szkolnego, awantury, kradzieże nieletnich, próby samobójcze,
- b) patrol zabezpieczył 17 dzieci – w ramach pełnienia dyżuru telefonicznego interwencyjnie zabezpieczono 4 dzieci, 3 dzieci zostało przekazanych pod opiekę najbliższej rodziny.
- c) skierowano 14 pism do Sądu Rejonowego w Sosnowcu IV Wydział Rodzinny i Nieletnich.

W 2019 r. pracownicy socjalni realizowali różnego rodzaju akcje i projekty socjalne dla mieszkańców Sosnowca, m.in.:

- zrealizowano projekt socjalny pn. „Ludzie ludziom zgotowali ten los”- edukacja młodzieży poprzez historię. Mowa nienawiści, a budowanie systemu wartości młodego człowieka w kontekście historycznym i bohatera współczesnej gry komputerowej;
- zrealizowano projekt socjalny pn. „Równość, tolerancja, bezpieczeństwo”;
- zrealizowano akcję/projekt pn. „II Sosnowiecki Bieg w Szpilkach”.

Jedną z przyczyn korzystania z pomocy społecznej jest przemoc w rodzinie. Ośrodek obok katalogu świadczeń udzielanych rodzinom dotkniętym przemocą na podstawie ustawy o pomocy społecznej, realizuje również zadania ustawy o przeciwdziałaniu przemocy

w rodzinie. Prowadzi obsługę organizacyjno-techniczną Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w którego pracach aktywnie uczestniczą pracownicy Ośrodka. W zespole pracuje 4 pracowników socjalnych zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie oraz 1 pracownik odpowiedzialny za obsługę administracyjną.

Głównym narzędziem pracy zespołu jest Niebieska Karta sporządzana na podstawie *Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”*. W przypadku sporządzenia formularza „Niebieska Karta – A” Zespół Interdyscyplinarny może powoływać grupy robocze. W skład grup roboczych wchodzi przedstawiciele: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, jak również kuratorzy sądowi, przedstawiciele innych podmiotów, specjaliści w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Pracownicy socjalni na bieżąco prowadzą wszelkiego rodzaju poradnictwo w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, m.in.:

- diagnozują sytuację oraz potrzeby osoby i rodziny,
- tworzą plany bezpieczeństwa dla osób doznających przemocy,
- udzielają informacji o możliwościach uzyskania pomocy prawnej, psychologicznej, socjalnej i pedagogicznej,
- informują o formach pomocy dzieciom doznającym przemocy - instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc,
- prowadzą rozmowy z osobami podejrzanymi o stosowanie przemocy,
- kierują osoby podejrzaną o stosowanie przemocy na zajęcia korekcyjno-edukacyjne.

Łącznie w 2019 r. pracownicy socjalni udzielili pomocy i wsparcia 459 rodzinom, w których występuje/występowała przemoc lub podejrzenie występowania przemocy. Zostało sporządzonych 334 formularzy „Niebieska Karta”, z czego wszczęto 126 procedur. Z poprzednich lat do dalszej realizacji przeszło 89 procedur. W 244 rodzinach pracownicy pracowali poza procedurą „Niebieskiej Karty”. Pracownicy socjalni wzięli udział w 1 002 posiedzeniach grup roboczych. W 2019 r. pracownicy MOPS sporządzili 33 formularze „Niebieska Karta – A”.

Tabela nr 12. Działania Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w 2019 r.

Wyszczególnienie	Liczba
Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia/pomocy	459
Liczba prowadzonych procedur „Niebieska Karta”	215
Liczba rodzin prowadzonych rodzin poza procedurą	208

Wyszczególnienie		Liczba
Liczba rodzin w pracy socjalnej (bez formularza A)		36
Liczba powołanych grup roboczych		126
Liczba posiedzeń grup roboczych		1 002
Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart-A”		334
w tym przez przedstawiciela:	Policji	262
	MOPS	33
	Oświaty	17
	Ochrony Zdrowia	4
	Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	18
Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart-C”		186
Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart-D”		154
Liczba zgłoszeń do Sądu/Prokuratury		38
Liczba spotkań zespołu Interdyscyplinarnego		4
Liczba spotkań podzespołu		13
Liczba zarejestrowanych pism		2020

Źródło: Dane MZIPPwR – opracowanie własne DPS

7. Klub Integracji Społecznej

Klub Integracji Społecznej (KIS) jest elementem wewnętrznej struktury organizacyjnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej .

Działalność Klubu Integracji Społecznej prowadzona jest w oparciu o ustawę o zatrudnieniu socjalnym, ustawę o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz ustawę o pomocy społecznej. Działania Klubu prowadzone są na podstawie regulaminu zatwierdzonego przez Dyrektora Ośrodka.

Celem Klubu jest wspieranie i rozwijanie aktywności społecznej, przeciwdziałanie zjawisku bezrobocia wśród mieszkańców Sosnowca, ze szczególnym uwzględnieniem osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Klub Integracji Społecznej w Sosnowcu spełnia wiele funkcji, w tym:

- przygotowuje i prowadzi warsztaty,
- oferuje poradnictwo społeczno- zawodowe specjalisty reintegracji zawodowej,
- oferuje nieodpłatny dostęp do telefonu, komputerów w celu poszukiwania pracy dla uczestników Klubu,
- oferuje pomoc w przygotowaniu profesjonalnych aplikacji zawodowych,
- oferuje dostęp do aktualnych ofert pracy oraz szkoleń i kursów podnoszących lub uzupełniających kwalifikacje zawodowe.

Zajęcia w Klubie prowadzone są w formie indywidualnej i grupowej. Dla osób zakwalifikowanych do grup warsztatowych odbywają się zajęcia aktywizacyjne

i psychoedukacyjne. Prowadzącymi zajęcia byli: pracownicy socjalni, doradcy zawodowi, a także pracownicy z instytucji współpracujących z Klubem: Powiatowego Urząd Pracy w Sosnowcu, Młodzieżowego Centrum Kariery z Katowic oraz Mobilnego Centrum Informacji Zawodowej z Dąbrowy Górniczej, a także Punktów Pośrednictwa Pracy z Katowic, Sosnowca oraz Dąbrowy Górniczej. W ramach współpracy z jednostkami ekonomii społecznej współpracowano także z Ośrodkiem Wsparcia Ekonomii Społecznej z Katowic.

Działania Klubu Integracji Społecznej

W zakresie aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych w Klubie został utworzony Punkt Pośrednictwa Pracy, gdzie osoby bezrobotne przy pomocy doradców zawodowych i pośredników pracy mają możliwość zapoznania się z aktualnymi ofertami pracy, bezpośrednio mogą skontaktować się z pracodawcą i złożyć CV. Dyżury doradców zawodowych i pośredników pracy odbywały się raz w tygodniu po 2 godziny. W spotkaniach z pracodawcami organizowanych we współpracy z Młodzieżowym Biurem Pracy z Katowic oraz Punktem Pośrednictwa Pracy z Sosnowca, Będzina i Jaworzna w zakresie aktywizacji zawodowej wzięło udział 63 osób, przedstawiono 2 213 ofert pracy.

Wzorem lat ubiegłych, w 2019 r. prowadzone było poradnictwo indywidualne i zawodowe, w ramach którego, uczestnicy KIS otrzymywali pomoc w zakresie doradztwa zawodowego, pisania CV i listów motywacyjnych. Specjaliści reintegracji zawodowej sporządzili 65 CV, a trenerzy pracy w ramach projektu pozakonkursowego „Tacy sami, bez ściany między nami ” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014 – 2020, Oś Priorytetowa IX, Włączenie społeczne, Działanie 9.1. Aktywna integracja, Poddziałanie 9.1.6. Programy aktywnej integracji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym sporządzili 35 CV. Pomoc tego rodzaju skierowana jest do osób zarówno korzystających z systemu pomocy społecznej, jak i mieszkańców miasta Sosnowca posiadających potrzebę skorzystania z takiego rodzaju pomocy. Z poradnictwa indywidualnego skorzystało 29 osób i udzielono 30 porad, w tym zakresie. Natomiast w zakresie doradztwa zawodowego prowadzonego przez specjalistów reintegracji zawodowej skorzystało 250 osób i udzielono 402 porady w tym zakresie. W ramach doradztwa zawodowego dla uczestników projektu „Tacy sami bez ściany między nami” specjaliści reintegracji zawodowej KIS przeprowadzili 48 porad dla 48 osób, natomiast doradcy zawodowi zatrudnieni na umowę zlecenie w projekcie „Tacy sami bez ściany między nami” przeprowadzili dla 81 osób 251 porad, natomiast trenerzy pracy dla 87 osób udzielili 370 porad.

Jednym ze stałych działań promocyjnych Klubu, mającym na celu zwiększenie dostępności do aktualnych ofert pracy, jest tablica z aktualizowanymi na bieżąco ofertami pracy pozyskiwanymi z Internetu, prasy oraz z firm zajmujących się pośrednictwem pracy.

Inicjatywa ta od kilku lat cieszy się dużym zainteresowaniem mieszkańców Sosnowca nieposiadających dostępu do Internetu i bieżącej prasy.

W 2019 r. na podstawie potrzeb wykazanych przez pracowników socjalnych, KIS przekazał listy z 212 osobami wytypowanymi do prac społecznie użytecznych do Powiatowego Urzędu Pracy. Z informacji uzyskanych z PUP wynika, że w 2019 r. do wykonywania prac społecznie użytecznych skierowano 126 osób, z czego pracę podjęły 72 osoby.

Mając na uwadze sytuację osób bezrobotnych, ważne jest podejmowanie inicjatyw pobudzających aktywność społeczną i angażujących osoby wykluczone społecznie w działania związane z ekonomią społeczną, która koncentruje się na reintegracji społeczeństwa i przeciwdziałaniu bezrobociu. W 2019 r. zrealizowano projekt socjalny wspólnie z Ośrodkiem Wsparcia Ekonomii Społecznej - MOST z Katowic „Spotkania z ekonomią społeczną” o charakterze informacyjnym dotyczący ekonomii społecznej oraz zakładania własnej działalności gospodarczej. W projekcie wzięło udział 16 osób.

Tabela nr 13. Liczba udzielonych porad w Klubie Integracji Społecznej w 2019 r.

Lp.	Rodzaj działań	Liczba porad udzielanych w KIS	
		w ramach Projektu „Tacy sami bez ściany między nami”	poza projektem
1.	Poradnictwo indywidualne	x	30
2.	Doradztwo zawodowe	299	402
3.	Trenerzy pracy	370	x
Łącznie		1 101	

Źródło: Dane KIS – opracowanie własne DPS

Ponadto w 2019 r. Klub Integracji Społecznej realizował projekty na rzecz osób bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, które ujęto w „Przeglądzie wydarzeń 2019” stanowiącym załącznik do sprawozdania.

We wszystkich projektach i innych działaniach realizowanych w KIS wzięło udział 348 osób, natomiast zatrudnienie podjęło 115 osób.

II. Programy i projekty realizowane ze środków zewnętrznych

1. Pomoc usługowa dla osób starszych i niepełnosprawnych oraz pomoc instytucjonalna – „Opieka wytchnieniowa – edycja 2019”

W roku 2019 pozyskano z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej środki finansowe pochodzące z Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych na realizację programu „Opieka wytchnieniowa” – edycja 2019”. Członkowie rodzin i opiekunowie osób niepełnosprawnych mogli skorzystać z kolejnych usług proponowanych przez MOPS, a obejmujących opiekę wytchnieniową, realizowaną w trzech modułach.

W ramach pierwszego modułu z usług opiekuńczych począwszy od listopada do grudnia 2019 r. skorzystało 10 osób – usługi opiekuńcze świadczone były przez 10 opiekunów, łączna liczba zrealizowanych godzin wyniosła: 1 508 za łączną kwotę: 60 320,00 zł (środki Funduszu stanowiły kwotę 36 192 zł tj. 60% dofinansowania).

Drugi moduł to rozszerzenie usług opiekuńczych w formie pobytu całodobowego w mieszkaniu chronionym. W okresie od listopada do grudnia 2019 r. z tego rodzaju wsparcia skorzystało 8 osób (każda 14 dni pobytu) za łączną kwotę 19 257,39 zł (środki Funduszu stanowiły kwotę 15 405,91 zł tj. 80% dofinansowania).

Z kolei w ramach modułu trzeciego zapewniono opiekunom i rodzicom osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym oraz rodzicom niepełnosprawnych dzieci legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności wraz ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczność stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, możliwość skorzystania z poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego lub terapeutycznego) oraz nauki w zakresie pielęgnacji, rehabilitacji i dietetyki. W okresie od listopada do grudnia 2019 r. z tego rodzaju wsparcia skorzystało 40 osób w łącznym wymiarze 820 godzin, za łączną kwotę 32 800 zł (środki Funduszu stanowiły kwotę 26 240 zł tj. 80% dofinansowania).

2. Realizacja projektów rewitalizacyjnych - „Miejski Ośrodek Rozwoju Społecznego” oraz „Aktywne Centrum – Szansa dla Nas!”

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w 2019 r. we współpracy z Miastem Sosnowiec oraz w partnerstwie ze Stowarzyszeniem – Instytutem Współpracy i Partnerstwa Lokalnego realizował projekt pn. „*Miejski Ośrodek Rozwoju Społecznego*” w rewitalizowanym obiekcie Miejskiego Domu Kultury „Kazimierz” oraz w Parku im. Jacka Kuronia (tzw. muszelka). Koszt projektu po stronie realizowanych przez Ośrodek działań w 2019 r. wyniósł 122 221,35 zł. W ramach projektu Ośrodek odpowiedzialny jest za animację lokalnej społeczności oraz rozwój i koordynację punktu wolontariatu. Kolejnym działaniem realizowanym wraz z Miastem Sosnowiec jest projekt konkursowy „*Aktywne Centrum – Szansa dla Nas!*”, którego celem jest wzmocnienie potencjału społecznego i zawodowego lokalnej społeczności zamieszkującej dzielnicę Centrum, poprzez realizację programu aktywności lokalnej, społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Koszt projektu po stronie działań realizowanych przez Ośrodek w 2019 r. wyniósł 273 129,45 zł. W ramach ww. projektów było świadczone nieodpłatne poradnictwo prawne i psychologiczne dla uczestników projektu oraz mieszkańców poszczególnych dzielnic.

3. Realizacja projektu konkursowego – „Sosnowiec dla Rodziny”

Od 1 sierpnia 2019 r. Ośrodek realizuje projekt konkursowy „Sosnowiec dla Rodziny”, współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa IX Włączenie społeczne, Działanie 9.2 Dostępne i efektywne usługi społeczne i zdrowotne, Poddziałanie 9.2.5. Rozwój usług społecznych.

Cel główny projektu zakłada poprawę funkcjonowania 104 osób - kobiet i mężczyzn z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wsparcie i rozwijanie kompetencji 65 osób - kobiet i mężczyzn sprawujących pieczę zastępczą oraz kandydatów/kandydatki na rodziny zastępcze zawodowe/niezawodowe. Cel projektu zostanie osiągnięty dzięki zastosowaniu kompleksowego wsparcia w formie usług społecznych, w tym wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, tj.: między innymi poprzez rozwijanie asystentury rodzinnej, konsultacje i poradnictwo specjalistyczne, grupy samopomocowe, terapię, warsztaty, pomoc w opiece i wychowaniu dziecka. Koszt realizacji projektu w 2019 r. wynosił 21 371,28 zł i w 100% stanowił dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej.

W 2019 r. zrekrutowano do projektu 115 osób, w tym:

- 45 dzieci przebywających w pieczy zastępczej,
- 9 osób do udziału w szkoleniach dla kandydatów na zawodowe lub niezawodowe rodziny zastępcze,
- 13 osób sprawujących zawodową i niezawodową pieczę zastępczą,
- 48 osób w rodzinach objętych asystenturą rodzinną.

4. Realizacja projektu – „Jesteśmy do usług”

Od 1 września 2017 r. do 31 sierpnia 2019 r. Ośrodek realizował projekt konkursowy „Jesteśmy do usług”, współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa IX Włączenie społeczne, Działanie 9.2 Dostępne i efektywne usługi społeczne i zdrowotne, Poddziałanie 9.2.5. Rozwój usług społecznych.

Cel główny projektu zakładał zwiększenie samodzielności i aktywności społecznej 40 niesamodzielnymi i zagrożonych wykluczeniem społecznym mieszkańców Sosnowca w wieku powyżej 65 lat oraz zwiększenie aktywności społecznej 20 opiekunów faktycznych osób niesamodzielnymi z terenu Sosnowca poprzez działania nakierowane na podniesienie jakości usług opiekuńczych. Cel projektu został osiągnięty wobec 49 seniorów oraz 15 opiekunów faktycznych, dzięki zastosowaniu zintegrowanego systemu pomocy, któremu przyświeca zasada kształtowania korzystnej sieci wsparcia społecznego wokół seniora. Seniorzy otrzymali wsparcie w formie usług społecznych, w tym pielęgnacyjnych

i gospodarczych świadczonych w domu uczestnika, świadczonych przez 6 opiekunek, zatrudnionych przez MOPS, w połączeniu z usługą teleopieki oraz telefonicznych konsultacji lekarskich. Kolejnym elementem wsparcia było zaangażowanie pracownika, który pełni rolę animatora, doradcy, organizatora, rzecznika dla osoby wymagającej wsparcia. Zadaniem pracownika było motywowanie osoby niesamodzielnej do aktywności, wspieranie indywidualnych potrzeb, usuwanie przeszkód, których seniorzy nie są w stanie sami pokonać.

Koszt realizacji projektu w latach 2017- 2019 wyniósł 737 811,11 zł, z czego w 2019 r. wydatkowano 305 383,08 zł, w tym poniesiony wkład własny w kwocie 19 583,05 zł, pozostałe środki stanowiły dofinansowanie z UE w kwocie 285 800,03 zł.

W roku 2019 w projekcie „Jesteśmy do usług” brało udział 26 osób w wieku 65+ oraz 7 opiekunów faktycznych.

5. Realizacja projektu – „SOS dla Seniora”

We wrześniu 2019 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej rozpoczął realizację projektu konkursowego „SOS dla Seniora” współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa IX Włączenie społeczne, Działanie 9.2 Dostępne i efektywne usługi społeczne i zdrowotne, Poddziałanie 9.2.5. Rozwój usług społecznych.

Projekt jako kontynuacja oraz rozszerzenie projektu „Jesteśmy do usług”, jest skierowany do niesamodzielnych mieszkańców Sosnowca po 60 roku życia oraz ich opiekunów faktycznych. Rozpoczynający się projekt docelowo będzie miał większą skalę, wsparcie będzie kierowane do 80 osób. Przewiduje zindywidualizowany zakres wsparcia, dopasowany do indywidualnych potrzeb każdego uczestnika, wynikający z przeprowadzonej przez Zespół Interdyscyplinarnej (złożony z psychologa, pracownika socjalnego oraz opiekuna) diagnozy potrzeb i możliwości psychofizycznych każdego uczestnika. System teleopieki jest bardziej zaawansowany – przenośne urządzenie składające się z niewielkiego przycisku alarmowego oraz urządzenia do transmisji głosu w postaci opaski na rękę, połączone z centralą, zostało wyposażone w czujnik upadku oraz aparaturę mierzącą podstawowe parametry życiowe, co umożliwi natychmiastową reakcję służb ratunkowych. Przewidziano zatrudnienie większej ilości opiekunek – usługi będą realizowane przez pracowników zaangażowanych na umowę o pracę - 13 osób. Zaplanowano szerszy zakres wsparcia dla opiekunów faktycznych osób niesamodzielnych, w tym wsparcie wyjazdowe – trzydniowy wyjazd do miejscowości atrakcyjnej pod względem turystycznym, podczas którego zostaną zorganizowane, m.in. warsztaty opieki nad osobami starszymi. W projekcie przewidziano opłaty za usługi opiekuńcze, które będą stanowiły wkład własny w projekcie.

Koszt realizacji projektu w 2019 r. wynosił 157 747,04 zł i w 100% stanowił dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej.

Od września do grudnia 2019 r. zrekrutowano do projektu 17 osób 60+ oraz zatrudniono 5 opiekunek świadczących usługi opiekuńcze.

6. Realizacja projektu – „Tacy sami bez ściany między nami”

W 2019 r. Ośrodek kontynuował realizację projektu konkursowego „Tacy sami, bez ściany między nami” w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego w Poddziałaniu 9.1.6 Programy aktywnej integracji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Projekt realizowany jest w partnerstwie z fundacją Instytut Twórczej Integracji z siedzibą w Sosnowcu. Celem projektu jest poprawa funkcjonowania 345 osób (kobiet i mężczyzn z terenu miasta Sosnowca) wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym w sferze społecznej i zawodowej z tytułu niepełnosprawności, poprzez udzielenie kompleksowego i zindywidualizowanego wsparcia. Osoby objęte wsparciem w ramach realizowanego projektu to osoby z niepełnosprawnościami w wieku aktywności zawodowej, również z zaburzeniami psychicznymi oraz uczestnicy Programów Aktywności Lokalnej. Udzielane wsparcie odbywa się w oparciu o ścieżkę reintegracji, stworzoną indywidualnie dla każdej z osób w oparciu o zawarty kontrakt socjalny: indywidualna praca z coachem, treningi kompetencji społecznych, poradnictwo zawodowe prowadzone przez Klub Integracji Społecznej, kursy i szkolenia przyuczające do zawodu, staże, rehabilitację stacjonarną i wyjazdy zdrowotne oraz poradnictwo psychologiczne.

Koszt realizacji projektu w 2019 r. wynosił 1 912 536,14 z czego wkład własny stanowił 333 674 zł, a otrzymane dofinansowanie 1 578 862,14 zł. W 2019 r. w projekcie wzięły udział 304 osoby, w tym 40 uczestników Programów Aktywności Lokalnej.

W 2019 r. objęto 270 osób z niepełnosprawnościami indywidualną ścieżką wsparcia, z wykorzystaniem:

- coachingu indywidualnego,
- treningu kompetencji społecznych,
- rehabilitacji zdrowotnej,
- poradnictwa psychologicznego,
- doradztwa zawodowego.

W projekcie przewidziano innowacyjne działanie w postaci prowadzenia mieszkania treningowego dla osób z niepełnosprawnością intelektualną. W roku sprawozdawczym prowadzono wsparcie w postaci treningów usamodzielniania oraz wsparcia specjalistów takich jak trener rozwoju, dietetyk, seksuolog, arteterapeuta. W 2019 r. z mieszkania skorzystały 3 grupy 6 osobowe w formule całodobowej oraz 1 grupa świetlicowa 5 osobowa w formule dziennej.

Kolejną grupą objętą wsparciem była młodzież ucząca się w systemie stacjonarnym i niestacjonarnym, w tym przebywająca w pieczy zastępczej i opuszczająca pieczę zastępczą,

tj. 17 osób, wspierana w nabywaniu kompetencji społecznych na drodze do usamodzielnienia, poprzez udział w treningu szybkiego uczenia, warsztatach motywacyjno – psychologicznych oraz poradnictwie zawodowym.

W 2019 r. w ramach projektu kontynuowana była realizacja Programów Aktywności Lokalnej: „Milowice”, „Niwka”, „Pogoń” oraz utworzono PAL „Zagórze”. Istotną zmianą jest to, że Programy są skierowane w szczególności do osób z niepełnosprawnościami, w tym zaburzeniami psychicznymi oraz do otoczenia tych osób. Prowadzono 4 Kluby dla mieszkańców dzielnic „Pogoń”, „Milowice”, „Niwka”, „Zagórze”. Celem działań środowiskowych jest aktywizacja, edukacja, profilaktyka i integracja uczestników PAL, ich rodzin i mieszkańców, zmierzająca do poprawy sytuacji życiowej poprzez organizowanie społeczności lokalnej. W ramach działań środowiskowych było świadczone również nieodpłatne poradnictwo prawne i psychologiczne dla uczestników projektu oraz mieszkańców poszczególnych dzielnic.

7. Realizacja projektu – „Działamy dla ludzi – przez ludzi”

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej zakończył w czerwcu 2019 r. realizację projektu „Działamy dla ludzi – przez ludzi” dotyczącego reorganizacji pracy Ośrodka. Projekt realizowany od stycznia 2018 do końca czerwca 2019 był w 100% dofinansowany jest ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacyjna Rozwój 2014-2020, Osi priorytetowej II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działania 2.5 Skuteczna pomoc społeczna. Realizacja projektu miała na celu podniesienie profesjonalizmu i zwiększenie skuteczności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, jako instytucji pomocy i integracji społecznej w rozwiązywaniu problemu wykluczenia społecznego poprzez wdrożenie usprawnień organizacyjnych polegających na oddzieleniu pracy administracyjnej od pracy socjalnej i usług społecznych.

Koszt realizacji projektu, a tym samym otrzymane dofinansowanie wynosiło w sumie 755 322,47 zł, z czego w 2019 r. wydatkowano 548 818,95 zł. W 2019 r. w projekcie wzięło udział 163 pracowników Ośrodka, zatrudnionych w komórkach organizacyjnych objętych reorganizacją

W 2019 r. przeprowadzono następujące działania:

- monitoring wdrażania modelu rozdzielenia pracy socjalnej i usług od udzielania świadczeń,
- superwizja grupowa i indywidualna dla pracowników oraz kadry kierowniczej komórek organizacyjnych objętych zmianą,
- szkolenia kompetencyjne dla pracowników komórek organizacyjnych objętych zmianą
- zakup sprzętu i wyposażenia dla nowo powstałych komórek.

W ramach projektu reorganizacją zostały objęte następujące komórki: Dział Pomocy Środowiskowej, Zespoły Pomocy Środowiskowej, Dział Świadczeń, Dział ds. Osób Starszych i Niepełnosprawnych oraz Pomocy Instytucjonalnej, Dział ds. Rodzin i Asysty Rodzinnej, Zespół ds. Integracji Społecznej i Wolontariatu oraz Dział Analiz, Sprawozdawczości i Informatyki. W wyniku zmian:

- powstał Zespół ds. Usług,
- przeobrażeniu uległ Dział Pomocy Środowiskowej, w którego skład weszły: Zespół ds. Świadczeń Przyznawanych Decyzją (a w nim 6 Sekcji Pomocy Środowiskowej i Sekcja Realizacji Świadczeń), Stanowiska ds. Pierwszego Kontaktu,
- przeobrażeniu uległ Dział ds. Rodzin, w którego skład wchodzi Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej,
- powstał Zespół Pracy Socjalnej, w skład którego weszli pracownicy socjalni zajmujący się pracą socjalną, pracownicy socjalni zajmujący się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, wolontariat oraz Sekcja Asysty Rodzinnej,
- z Działu Analiz, Sprawozdawczości i Informatyki wyodrębnił się Zespół ds. Informatyki, a pozostali pracownicy włączeni zostali w struktury Działu Pomocy Środowiskowej.

Ponadto z Zespołu Specjalistów wyłączono poradnictwo specjalistyczne i włączono je w struktury Zespołu ds. Usług.

8. „Kooperacje 3D – model wielosektorowej współpracy na rzecz wsparcia osób i rodzin”

19 lipca 2018 r. zawarte zostało porozumienie o współpracy na podstawie, którego miasto Sosnowiec przystąpiło do udziału w projekcie pilotażowym pn. „Kooperacje 3D – model wielosektorowej współpracy na rzecz wsparcia osób i rodzin” opracowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej woj. śląskiego. Celem projektu jest wzmocnienie i poprawa współpracy na rzecz wsparcia osób i rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej. Realizacja projektu ma umożliwić efektywną kooperację wszystkich instytucji, które do tej pory realizowały działania na rzecz włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa samodzielnie lub współdziałały w ograniczonej postaci. Działania związane z projektem koordynuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu, który w niniejszym projekcie pełni rolę animatora lokalnego.

W dniu 16 listopada 2019 r. zostały podpisane deklaracje współpracy z 16 instytucjami miejskimi (Straż Miejska, ZUS Sosnowiec, Zakład Lecznictwa Ambulatoryjnego Sosnowiec, Caritas Sosnowiec, MZZL, I oraz III Zespół Kuratorski ds. Orzeczeń Karnych przy Sądzie Rejonowym w Sosnowcu, Izba Wytrzeźwień, WGL UM Sosnowiec, Policja, WPS UM Sosnowiec, WEiGO UM Sosnowiec, CUSiW, WWO UM Sosnowiec, WGL UM Sosnowiec, WZ UM Sosnowiec), które przystąpiły do Partnerskiego Zespołu Kooperacyjnego mającego na

celu stworzenie nowych standardów pracy na rzecz osób i rodzin wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem. Gmina Sosnowiec w pilotażowym projekcie objęła wsparciem 5 osób/rodzin z dwóch obszarów problemowych tj. bezdomności i zaburzeń psychicznych w szczególności z problemem „zbieractwa”. Praca z wytypowanymi osobami/rodzinami będzie polegała na współpracy pracownika socjalnego z dobranymi kooperantami, którzy umożliwiając swoje usługi zebrane w Lokalnym Koszyku Usług dobrane indywidualnie do potrzeb beneficjenta wspólnie z nim wypracują plan działania wyznaczając realne do osiągnięcia cele. W pracy Zadaniowych Zespołów Kooperacyjnych najważniejszą rolę odgrywa sam beneficjent, który wyraża zgodę na taką formę pracy oraz osobiście uczestniczy w pracach ZZK mając decydujący wpływ na tworzenie planu współdziałania mającego pomóc w pokonaniu jego trudnej sytuacji życiowej.

Pilotażowy projekt potrwa do września 2020 r., a zakończenie całego Projektu przewidziane jest na marzec 2021 r.

III. Pomoc udzielana na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje również zadania z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych. Powołany do obsługi tego zadania Zespół zajmuje się realizacją dofinansowań ze środków PFRON. Celem wsparcia jest, m.in.:

- zniwelowanie izolacji społecznej osób z niepełnosprawnościami,
- przystosowanie przestrzeni publicznej dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami,
- wspieranie środowiska osób z niepełnosprawnościami w celu stworzenia im warunków do pełnego uczestnictwa w pełnieniu ról społecznych,
- wyrobienie poczucia zaradności wśród osób z niepełnosprawnościami oraz umożliwienie codziennego funkcjonowania i komunikowania się ze światem zewnętrznym.

W 2019 r. z dofinansowania ze środków PFRON skorzystało 1 330 osób. Łączna kwota dofinansowania ze środków PFRON do zadań z zakresu rehabilitacji społecznej osób z niepełnosprawnościami wyniosła 3 598 553 zł.

Tabela nr 14. Zestawienie wykonania planu finansowego PFRON 2019 r.

Lp.	Nazwa zadania	Ostateczny plan finansowy 2019	Wykonanie planu finansowego 2019	Wykonanie planu finansowego 2019
		w zł	w zł	w %
REHABILITACJA SPOŁECZNA (MOPS)				
1	Dofinansowanie likwidacji barier funkcjonalnych	343 948	343 441	99,85%
2	Dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych	400 909	400 909	100,00%

Lp.	Nazwa zadania	Ostateczny plan finansowy 2019	Wykonanie planu finansowego 2019	Wykonanie planu finansowego 2019
		w zł	w zł	w %
3	Dofinansowanie kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej	1 773 408	1 773 408	100,00%
4	Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	24 308	24 228	99,67%
5	Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	985 980	982 660	99,66%
6	Zlecanie organizacjom pozarządowym zadań z zakresu rehabilitacji osób niepełnosprawnych	70 000	67 072	95,82%
Ogółem rehabilitacja społeczna		3 598 553	3 591 718	99,81%

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DPŚ

Likwidacja barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się

Osoby, które posiadają ważne orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności (bądź też równoważne z nim) mogą ubiegać się o dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się.

O dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami, mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, którym likwidacja barier wewnątrz lokalu oraz budowa pochylni, platform i podjazdów do budynków mieszkalnych w znacznym stopniu umożliwi uczestnictwo w życiu społecznym.

Likwidacja barier architektonicznych w większości przypadków polegała na adaptacji pomieszczeń higieniczno - sanitarnych do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, tj. m.in.: zamiana wanny na natrysk, oporęczowanie pomieszczeń, poszerzenie otworów drzwiowych, położenie posadzki antypoślizgowej, likwidacja progów, wyrównanie poziomu podłogi oraz wykonanie trzech podjazdów.

W 2019 r. wysokość dofinansowania do likwidacji barier architektonicznych ze środków PFRON wynosiła:

- do 90% kosztów przedsięwzięcia, jednak nie więcej niż 6 000 zł w zakresie likwidacji barier wewnątrz lokalu,
- do 90% kosztów przedsięwzięcia, jednak nie więcej niż 14 000 zł, w zakresie likwidacji barier polegających na budowie pochylni i podjazdów do budynków mieszkalnych, dofinansowanie dla osób aktywnych zawodowo mogło być podwyższone do 90% kosztów przedsięwzięcia, jednak nie mogło być wyższe niż 18 000 zł.

Tabela nr 15. Liczba osób korzystających z dofinansowania likwidacji barier w latach 2017-2019 r.

Wyszczególnienie		Likwidacja barier architektonicznych	Likwidacja barier technicznych	Likwidacja barier w komunikowaniu się
2017	Liczba osób, korzystających z dofinansowania	17	25	25
	w tym dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami	2	3	7
	Łączna kwota środków przekazanych (w zł)	204 295	87 902	29 345
2018	Liczba osób, korzystających z dofinansowania	18	17	19
	w tym dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami	1	3	4
	Łączna kwota środków przekazanych (w zł)	170 263	88 718	21 853
2019	Liczba osób, korzystających z dofinansowania	17	40	15
	w tym dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami	0	2	7
	Łączna kwota środków przekazanych (w zł)	134 000	195 854	13 587

Źródło: Dane MOPS – opracowanie własne DPŚ

O dofinansowanie likwidacji barier technicznych mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, którym likwidacja barier umożliwi lub ułatwi codzienne funkcjonowanie.

W 2019 r. wysokość dofinansowania do likwidacji barier technicznych ze środków PFRON wynosiła do 90% kosztów zakupu i montażu urządzeń, lecz nie więcej niż 14 000 zł, a w przypadku zakupu łóżka elektrycznie sterowanego nie więcej niż 3 500 zł. Dofinansowania przyznawane były do zakupu m.in. takich urządzeń, jak: łóżka elektrycznie sterowane, kuchenka elektryczna, zegarek mówiony, roleta zewnętrzna garażowa, rowery trójkołowe, schodołazy, platforma przyschodowa, podnośnika, czytnika oraz na do naprawy wózka elektrycznego.

O dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się mogą ubiegać się osoby, mające problem ze swobodnym kontaktem ze światem zewnętrznym. Likwidacja tej bariery ma im umożliwić komunikowanie się.

W 2019 r. wysokość dofinansowania do likwidacji barier w komunikowaniu się ze środków PFRON wynosiła do 90% kosztów zakupu i montażu urządzeń, jednak nie więcej niż 3 000 zł, z zastrzeżeniem, iż maksymalna wysokość do nabycia sprzętu komputerowego oraz udźwiękowionego telefonu komórkowego nie mogła być wyższa niż 1 000 zł. W 2019 r. dofinansowania te przyznane były do zakupu: sprzętu komputerowego – stacjonarnego lub przenośnego, który podłączony do internetu umożliwia osobie niepełnosprawnej kontakt ze światem zewnętrznym, udźwiękowionych telefonów komórkowych, odtwarzacza CD, radiomagnetofonu oraz mówika z tabletem.

Sport, kultura, rekreacja i turystyka osób z niepełnosprawnościami

O dofinansowanie ze środków PFRON organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki dla osób z niepełnosprawnościami mogą ubiegać się osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej jeżeli:

- a) prowadzą działalność na rzecz osób niepełnosprawnych przez okres co najmniej 2 lata przed dniem złożenia wniosku,
- b) udokumentują zapewnienie odpowiednich do potrzeb osób z niepełnosprawnościami warunków technicznych i lokalowych do realizacji zadania,
- c) udokumentują posiadanie środków własnych lub pozyskanych z innych źródeł na sfinansowanie przedsięwzięcia w wysokości nieobjętej dofinansowaniem ze środków PFRON.

Wysokość dofinansowania ze środków PFRON wynosiła w 2019 r. do 50% kosztów organizowanego przedsięwzięcia.

W 2019 r. dofinansowaniem objętych zostało łącznie 135 osób. Wysokość środków przeznaczonych wyniosła 24 228 zł.

Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny oraz przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze

O dofinansowanie do nabycia przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych mogą ubiegać się osoby, które posiadają ważne orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności (bądź też równoważne z nim), które dokonały zakupu bądź zamierzają kupić zlecony na wniosek lekarza przedmiot i otrzymały na ten cel dofinansowanie z NFZ oraz spełniają określone kryterium dochodowe.

Wysokość dofinansowania ze środków PFRON w 2019 r. wyniosła do 100% udziału własnego osoby niepełnosprawnej w limicie ceny ustalonym na podstawie odrębnych przepisów, jeżeli taki udział był wymagany oraz do 90% sumy kwoty limitu, wyznaczonego przez ministra właściwego do spraw zdrowia oraz wymaganego udziału własnego osoby niepełnosprawnej w zakupie tych przedmiotów i środków, jeżeli cena zakupu jest wyższa niż ustalony limit. Wyjątek stanowiło dofinansowanie do nabycia aparatu słuchowego oraz wkładki usznej dla osób z lekkim stopniem niepełnosprawności (lub równoważnym) oraz z umiarkowanym lub znacznym stopniem niepełnosprawności (lub równoważnym) wydanym z tytułu innej niepełnosprawności niż dysfunkcja narządu słuchu, dofinansowanie do aparatu słuchowego wynosiło wówczas nie więcej niż 700 zł a do wkładki usznej nie więcej niż 20 zł.

Dofinansowanie przyznawane było m.in.: do zakupu różnego rodzaju ortez, protez, aparatów słuchowych, wkładek do aparatów, pieluchomajtek, pończoch kikutowych, aparatów

do bezdechu sennego, worków stomijnych, cewników, wózków inwalidzkich, balkoników, materacy przeciwoleżynowych, szkieł okularowych, obuwia ortopedycznego.

Natomiast o dofinansowanie do nabycia sprzętu rehabilitacyjnego może ubiegać się osoba, która posiada ważne orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności (bądź też równoważne z nim), u której zachodzi potrzeba rehabilitacji w warunkach domowych (lekarz zaleci konieczność stosowania określonego sprzętu) oraz spełnia określone kryterium dochodowe.

Wysokość dofinansowania ze środków PFRON w 2019 r. wynosiła do 80% kosztów tego sprzętu, jednak nie więcej niż 7 000 zł, z zastrzeżeniem, iż maksymalna wysokość dofinansowania do nabycia sprzętu komputerowego nie może być wyższa niż 1 000 zł, a do roweru rehabilitacyjnego stacjonarnego nie wyższa niż 400 zł. Dofinansowania przyznawane były do zakupu m.in.: rowerów rehabilitacyjnych stacjonarnych, rotorów, drobnego sprzętu rehabilitacyjnego, orbitreka, wioślarza magnetycznego, wibratora logopedycznego, kołdry obciążeniowej, oraz komputerów z oprogramowaniem logopedycznym.

W 2019 r. dofinansowanie do nabycia sprzętu rehabilitacyjnego oraz przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych otrzymały łącznie 883 osoby, w tym 98 to dzieci i młodzież niepełnosprawna. Wysokość środków przekazanych na realizację zadań o dofinansowanie do nabycia sprzętu rehabilitacyjnego oraz zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w 2019 r. wyniosła 982 660zł.

Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej zlecane fundacjom oraz organizacjom pozarządowym (art. 36 ust. 2)

Fundacjom oraz organizacjom pozarządowym mogą być zlecane do realizacji różnego rodzaju zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami.

W 2019 r. w ramach ogłoszonego konkursu na realizację zadań publicznych z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych zrealizowano dwa rodzaje zadań:

- prowadzenie dodatkowych zajęć w specjalistycznej placówce wsparcia dziennego dla osób niepełnosprawnych na terenie Gminy Sosnowiec,
- organizacja usług wspierających, które mają na celu umożliwienie lub wspomaganie niezależnego życia z niepełnosprawnościami, w szczególności asystencji osobistej dla niepełnosprawnych mieszkańców Gminy Sosnowiec.

Na realizację ww. zadań w 2019 r. wykorzystano 67 072,42 zł, a działaniami objęto 39 osób z niepełnosprawnościami.

Turnusy rehabilitacyjne

Osoby niepełnosprawne mogą skorzystać z dofinansowania do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym ze środków PFRON.

Turnus rehabilitacyjny to aktywna forma rehabilitacji połączona z elementami wypoczynku lub rekreacji mająca na celu poprawę sprawności, wyrobienie zaradności, pobudzenie i rozwijanie zainteresowań osób niepełnosprawnych. O dofinansowanie do turnusu rehabilitacyjnego może ubiegać się osoba, która posiada orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności (bądź też równoważne z nim), została skierowana na turnus przez lekarza oraz złożyła oświadczenie o wysokości dochodu wraz z informacją o liczbie osób we wspólnym gospodarstwie domowym.

W 2019 r. dofinansowanie otrzymało łącznie 333 osób, w tym 83 to dzieci i młodzież niepełnosprawnej, 126 dorosłych osób niepełnosprawnych oraz 124 opiekunów. Kwota przeznaczona na dofinansowanie do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym osobom niepełnosprawnym wyniosła 400 909 zł.

Dofinansowanie kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej

W Sosnowcu funkcjonują 2 warsztaty terapii zajęciowej, do których uczęszcza łącznie 98 osób ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności:

1. WTZ przy Fundacji im. Brata Alberta z siedzibą przy ul. Mikołajczyka 55. W zajęciach prowadzonych przez WTZ biorą udział 43 osoby,
2. WTZ przy TPD oddział miejski Sosnowiec z siedzibą przy ul. Jodłowej 1. W zajęciach prowadzonych przez WTZ bierze udział 55 osób.

Działalność WTZ jest współfinansowana w wysokości 90% kosztów uczestnictwa ze środków PFRON, natomiast powiat ponosi 10% kosztów pobytu. Celem działalności warsztatów jest realizacja zadań stwarzających osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy, możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej

w zakresie pozyskiwania lub przywracania umiejętności niezbędnych do funkcjonowania w społeczeństwie oraz podjęcia zatrudnienia.

W 2019 r. na działalność warsztatów terapii zajęciowej w Sosnowcu miasto przekazało 1 970 454 zł, w tym ze środków PFRON 1 773 408 zł oraz 197 046 zł ze środków powiatu. Ponadto mieszkańcy Sosnowca korzystają z zajęć w warsztatach terapii zajęciowej w miastach ościennych: Dąbrowie Górniczej, Katowicach, Będzinie, Chorzowie. Gmina pokrywa 10% kosztów pobytu tych osób, zgodnie z zawartymi porozumieniami. Z zajęć WTZ poza terenem miasta skorzystało 17 osób.

IV. Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu w ramach powierzonych zadań prowadzi obsługę finansowo – kadrową Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

Do zadań PZON należy:

- I. Orzekanie o stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16 r. ż. dla celów prowadzenia rehabilitacji zawodowej czyli szkoleń, zatrudnienia, korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, ulg i uprawnień, rehabilitacji w warsztatach terapii zajęciowej, prawa do niestosowania się do niektórych znaków drogowych dotyczących postoju oraz prawa do zamieszkiwania w oddzielnym pokoju.
- II. Orzekanie o niepełnosprawności osób, które nie ukończyły 16 r. ż. dla celów takich jak zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, rehabilitacja, zaopatrzenie w sprzęt ortopedyczny, leczenie, prawo do niestosowania się do niektórych znaków drogowych dotyczących postoju oraz prawo do zamieszkiwania w oddzielnym pokoju.
- III. Wydawanie orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień (w przypadku osób posiadających już prawomocne orzeczenie o inwalidztwie lub niezdolności do pracy). Orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień zespół orzekający wydaje osobie, która ukończyła 16 r. ż. i posiada jedno z następujących orzeczeń:
 - ważne orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji lub całkowitej niezdolności do pracy lub częściowej niezdolności do pracy,
 - ważne orzeczenie organu rentowego np. ZUS, wydane przed dniem 1 stycznia 1998 r. o zaliczeniu do jednej z grup inwalidów.
- IV. Wydawanie legitymacji dokumentujących stopień niepełnosprawności. Podstawą wydania legitymacji jest wyłącznie ostatnie prawomocne orzeczenie o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności albo o wskazaniach do ulg i uprawnień.
Legitymacje wystawiane są na okres ważności orzeczenia o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności lub o wskazaniach do ulg i uprawnień, niemniej jednak okres ten nie może być dłuższy niż:
 - 5 lat (w przypadku legitymacji dokumentujących niepełnosprawność),
 - 10 lat (w przypadku legitymacji dokumentujących stopień niepełnosprawności wystawionych osobom, które nie ukończyły 60 r. ż.),
 - w przypadku osób, które ukończyły 60 r. ż. legitymację wydaje się na okres ważności orzeczenia stanowiącego podstawę do wydania legitymacji bez ograniczeń czasowych.
- V. Wydawanie legitymacji dokumentujących niepełnosprawność osoby poniżej 16 r. ż.

VI. Wystawianie zaświadczeń lekarskich dla potrzeb specjalnego zasiłku rodzinnego lub zwiększonych zasiłków rodzinnych dla dzieci niepełnosprawnych, zaświadczeń lekarskich dla potrzeb przyznania świadczeń rodzinnych oraz odpowiedzi na wniosek o badanie lekarskie. Zaświadczenia wydawane są przez Zespół na wniosek Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej i na ich podstawie przyznawane są przez właściwe organy państw członkowskich Unii Europejskiej świadczenia rodzinne na niepełnosprawne dziecko przebywające poza granicami naszego kraju. (W 2019 r. do Zespołu nie wpłynął ani jeden wniosek w tym zakresie).

VII. Wydawanie kart parkingowych dla osób niepełnosprawnych.

Karty parkingowe, wydawane są:

- osobie posiadającej orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności z symbolem przyczyny niepełnosprawności 04-0 (choroby narządu wzroku) lub 05-R (upośledzenie narządu ruchu) lub 10-N (choroby neurologiczne) i wskazaniem do karty parkingowej w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2014 r. Osoby posiadające tego rodzaju orzeczenia uzyskują kartę parkingową bez konieczności ponownego orzekania - na podstawie dotychczasowego orzeczenia,
- osobie niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności (na podstawie wydanego od dnia 1 lipca 2014 r. orzeczenia o stopniu niepełnosprawności albo orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień), która ma znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się. Przy czym w przypadku osób zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, wskazanie do karty parkingowej mogą uzyskać wyłącznie osoby posiadające zarówno znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się jak i przyczynę niepełnosprawności oznaczoną symbolem 04-O, 05-R lub 10-N,
- osobie niepełnosprawnej, która nie ukończyła 16 r. ż. (na podstawie wydanego od dnia 1 lipca 2014 r. orzeczenia o niepełnosprawności) mającej znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się.

Nowelizacja przepisów dotyczących zasad wydawania kart parkingowych pozbawiła jednocześnie możliwości uzyskania karty parkingowej osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności.

Kartę parkingową wydaje się na wniosek osoby niepełnosprawnej na okres ważności orzeczenia, jednakże nie dłużej niż na 5 lat. Opłata za wydanie karty parkingowej w wysokości 21 zł stanowi dochód budżetu państwa i po potrąceniu przez gminę 5% jest przekazywana Wojewodzie. W 2019 r. Wojewodzie przekazano 21 206,85.zł, a dochód gminy z tego tytułu wyniósł 1 116,15 zł.

Podstawowe znaczenie przy orzekaniu o niepełnosprawności mają w szczególności przepisy Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz

zatrudnianiu osób niepełnosprawnych i akty wykonawcze do tej ustawy wraz z zawartymi w nich definicjami niepełnosprawności i stopni niepełnosprawności. Wskazują one, jakie elementy mają wpływ na stwierdzenie niepełnosprawności.

Ustalono są trzy stopnie niepełnosprawności dla osób powyżej 16 r. ż., które stosuje się do realizacji celów określonych ustawą:

- znaczny,
- umiarkowany,
- lekki.

W stosunku do osób, które nie ukończyły 16 r. ż., niepełnosprawność nie podlega gradacji.

Podstawą uznania osoby, która nie ukończyła 16 r. ż., za niepełnosprawną są następujące kryteria:

- przewidywany okres trwania upośledzenia stanu zdrowia z powodu stanów chorobowych (określonych w rozporządzeniu) przekraczający 12 miesięcy,
- niezdolność do zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, takich jak: samoobsługa, samodzielne poruszanie się, komunikowanie z otoczeniem, powodująca konieczność zapewnienia stałej opieki lub pomocy, w sposób przewyższający zakres opieki nad zdrowym dzieckiem w danym wieku,
- znaczne zaburzenia funkcjonowania organizmu, wymagające systematycznych i częstych zabiegów leczniczych i rehabilitacyjnych w domu bądź poza nim.

Wszystkie wymienione przesłanki muszą wystąpić łącznie.

Niepełnosprawność dziecka orzeka się na czas określony, jednak na okres nie dłuższy niż do ukończenia przez nie 16 r. ż. O okresie tym decyduje ocena możliwości poprawy funkcjonowania dziecka. Orzeczenie o niepełnosprawności wydaje się na wniosek złożony do powiatowego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności przez ustawowego przedstawiciela dziecka.

W zakresie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności Biuro Pełnomocnika Rządu podkreśla, iż orzecznictwo o niepełnosprawności uwzględnia zarówno fizyczne, psychiczne jak i społeczne aspekty funkcjonowania człowieka. Naruszenie sprawności organizmu powodujące niepełnosprawność nie zawsze uniemożliwia lub ogranicza zdolność do zarobkowania, może natomiast powodować ograniczenia w życiu pozazawodowym, w pełnieniu ról społecznych, w samodzielnej egzystencji. Przyjęte zasady orzekania oznaczają jednakże, iż orzekanie o niepełnosprawności ma charakter kompleksowy. Wystąpienie tylko jednego z elementów np. naruszenia sprawności organizmu (potocznie utożsamianego z chorobą) nie musi zatem oznaczać, że mamy do czynienia z niepełnosprawnością. Natomiast intensywność tego czynnika nie wpływa bezpośrednio na ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności, jeżeli w następstwie jego

występowania nie dochodzi do istotnych ograniczeń w sferze społecznej lub zawodowej. Reasumując, orzekanie o niepełnosprawności nie jest oceną stanu zdrowia osoby orzekanej, ale oceną ograniczeń w możliwości jej funkcjonowania w życiu społecznym i zawodowym – będących następstwem naruszenia sprawności organizmu.

Brak jest jednoznacznych kryteriów kwalifikujących daną jednostkę chorobową do określonego stopnia niepełnosprawności, co wynika z faktu, iż każdy przypadek jest indywidualny i każdorazowo musi on być rozpatrzony po wnikliwej analizie dokumentacji medycznej, przeprowadzeniu badania przedmiotowego oraz jeżeli istnieją przesłanki medyczne po uzupełnieniu dokumentacji medycznej o wyniki badań dodatkowych oraz konsultacje specjalistyczne.

Nie przyznanie osobie chorej orzeczenia o niepełnosprawności albo o stopniu niepełnosprawności nie kwestionuje wystąpienia zdiagnozowanej choroby/dysfunkcji, w tym o charakterze przewlekłym, ale wskazuje iż zakres ograniczeń funkcjonalnych nie potwierdza spełniania przez osobę orzekaną standardów i kryteriów określonych przepisami prawa.

Postępowanie przed zespołem orzekającym o niepełnosprawności jest dwuinstancyjne. Strona niezadowolona z rozstrzygnięcia I instancji wnosi odwołanie do właściwego organu II instancji (wojewódzkiego zespołu) za pośrednictwem organu I instancji (powiatowego zespołu). Odwołanie do II instancji nie ma prawnie wymaganej formy. Wystarczy, że strona stwierdzi, że jest niezadowolona z orzeczenia I instancji. Zespół orzekający w I instancji może zwrócić się do skarżącego o skonkretyzowanie zarzutów dotyczących wydanego orzeczenia.

W trakcie rozpatrywania odwołania organ II instancji obowiązany jest uwzględnić nowy stan prawny. Rozpatrując odwołanie organ II instancji – zgodnie z zasadą prawdy obiektywnej – ma obowiązek dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego i dopuszczenia nowych dowodów. Szczególnie widoczne jest to w sytuacji, kiedy stan zdrowia osoby niepełnosprawnej zmienia się już po wydaniu orzeczenia w I instancji, ale przed posiedzeniem składu orzekającego II instancji. Wówczas wojewódzki zespół w postępowaniu odwoławczym jest zobowiązany uwzględnić nową dokumentację medyczną, której strona nie przedstawiła składowi orzekającemu w I instancji. Jak wynika z powyższego przykładu – orzeczenia wyższych instancji nie mogą być wiążące dla organu I instancji, brak jest zresztą do tego odpowiednich instrumentów prawnych. Każda sprawa o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności jest indywidualna, nie można jej porównywać z inną, zwłaszcza nie znając dowodów, na których oparte zostało wydane orzeczenie sądu lub zespołu wojewódzkiego. Każdorazowo wszystkie elementy orzeczenia, oceniane są zgodnie z aktualną wiedzą medyczną, po wnikliwej analizie badania podmiotowego i przedmiotowego oraz ocenie aktualnych ograniczeń w codziennym funkcjonowaniu, dokonanej przez wszystkich członków składu orzekającego. Jednocześnie ze względu na charakter podmiotu tego procesu, którym jest

każdorazowo indywidualna osoba – co oznacza, iż każda osoba musi być traktowana autonomicznie, a tym samym dane zawarte w orzeczeniu nie mogą podlegać porównaniu – nieuzasadnionym jest porównywanie indywidualnie wydanych orzeczeń zarówno w tej samej jak i w różnych instancjach.

Od orzeczenia wydanego przez Wojewódzki Zespół przysługuje odwołanie do Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Postępowanie w sprawach odwołań jest wolne od kosztów i opłat sądowych.

Zasady finansowania zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności regulują przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Zgodnie z art. 6 ust. 1a przedmiotowej ustawy wydatki związane z tworzeniem i działalnością zespołów są pokrywane ze środków finansowych budżetu państwa. Wydatki te mogą być również pokrywane ze środków finansowych jednostek samorządu terytorialnego. W 2019 r. wydatki na obsługę działalności Zespołu pochodzące z dotacji wyniosły 782 033 zł.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności powołuje i odwołuje Prezydent Miasta, po uzyskaniu zgody Wojewody, w ramach zadań z zakresu administracji rządowej. Nadzór nad orzekaniem o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności sprawuje Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych oraz Wojewoda.

PZON w Sosnowcu funkcjonuje przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej jako jednostka wyodrębniona organizacyjnie i merytorycznie. Użycie przyimka „przy” oznacza współwystępowanie i odrębność organizacyjną i merytoryczną o czym świadczy sposób powoływania i odwoływania zespołu, przewodniczącego oraz pozostałych członków. Jest więc jednostką o uprawnieniach organu orzekającego o stopniu niepełnosprawności jako I instancja. Obsługę finansowo – kadrową Zespołu zapewnia Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na podstawie Zarządzenia Prezydenta Miasta Sosnowca.

Pracownicy obsługi administracyjnej Zespołu pracują w godzinach od 7.30 do 15.30 i od 11.00 do 19.00 zgodnie z ustalonym wcześniej harmonogramem czasu pracy. Wynika to z faktu, że posiedzenia składów orzekających odbywają się w godzinach popołudniowych, co jest też dużym udogodnieniem dla osób ubiegających się o orzeczenie.

W 2019 r. Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Sosnowcu przyjął do rozpatrzenia 7 732 sprawy.

Tabela nr 16. Sprawy rozpatrywane przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w latach 2017 – 2019

Rodzaj sprawy		2017	2018	2019
Liczba przyjętych wniosków o ustalenie niepełnosprawności i stopnia niepełnosprawności		4 068	4 172	4 354
w tym:	Osoby przed 16 rokiem życia	382	370	397
	Osoby po 16 roku życia	3 686	3 802	3 957
Liczba wydanych orzeczeń		3 989	4 057	4 381
w tym:	Osoby przed 16 rokiem życia	373	364	391
	Osoby po 16 roku życia – stopień niepełnosprawności	3 616	3 693	3 990
Liczba wydanych legitymacji		1 393	1 658	1 757
w tym:	Osobom przed 16 rokiem życia	248	198	150
	Osobom po 16 roku życia	1 145	1 460	1 607
Liczba przyjętych odwołań		336	309	375
Liczba wydanych kart parkingowych		699	721	1 066
Liczba przyjętych wniosków o wydanie kopii orzeczenia		163	166	180
Razem przyjętych spraw do realizacji		6 659	7 026	7 732

Źródło: Dane PZON – opracowanie własne DPŚ

W 2019 r. na 3 957 osób, które złożyły wniosek o ustalenie stopnia niepełnosprawności, 1 138 to wnioski złożone w celu zdobycia odpowiedniego zatrudnienia. Posiadanie takiego orzeczenia stwarza możliwość podjęcia pracy w zakładach pracy chronionej lub na otwartym rynku pracy (na stanowiskach przystosowanych dla osób niepełnosprawnych). W dalszej kolejności najczęstszymi powodami składania wniosków o ustalenie stopnia niepełnosprawności były:

- uzyskanie zasiłku pielęgnacyjnego (714 wniosków),
- korzystanie z karty parkingowej (581 wniosków),
- konieczność zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze (432 wnioski),
- korzystania z innych ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów (311 wniosków),
- korzystanie z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji i z pomocy społecznej (771 wniosków),
- uczestnictwo w warsztatach terapii zajęciowej (10 wniosków).

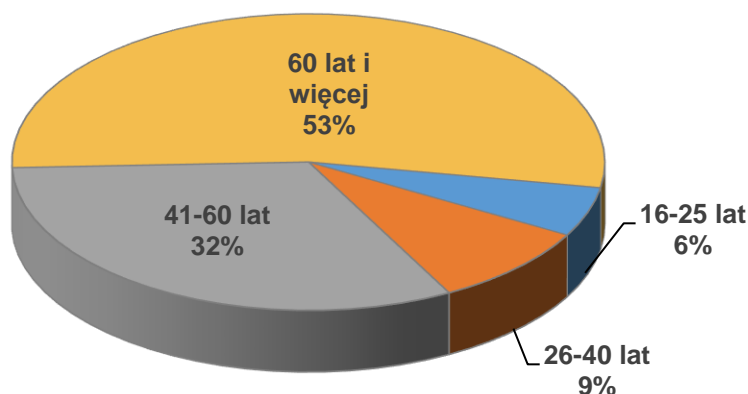
W przypadku osób poniżej 16 r. ż. złożonych zostało 397 wniosków o ustalenie niepełnosprawności, w tym 383 do zasiłku pielęgnacyjnego, 12 do zasiłku stałego oraz 2 do innych ulg i uprawnień.

Od wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności w 2019 r. odwołanie złożyło 375 osób tj. 8,5% wszystkich wydanych orzeczeń przez PZON.

Z danych uzyskanych ze Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego wynika, że spośród składanych odwołań około 20% orzeczeń zostaje zmienionych na korzyść strony. Nie ma jeszcze danych w tym zakresie za rok 2019.

Dokonując analizy poniższych danych można stwierdzić, że zdecydowaną większość osób ubiegających się o ustalenie stopnia niepełnosprawności, czyli prawie 77%, stanowiły w 2019 r. osoby pozostające bez zatrudnienia.

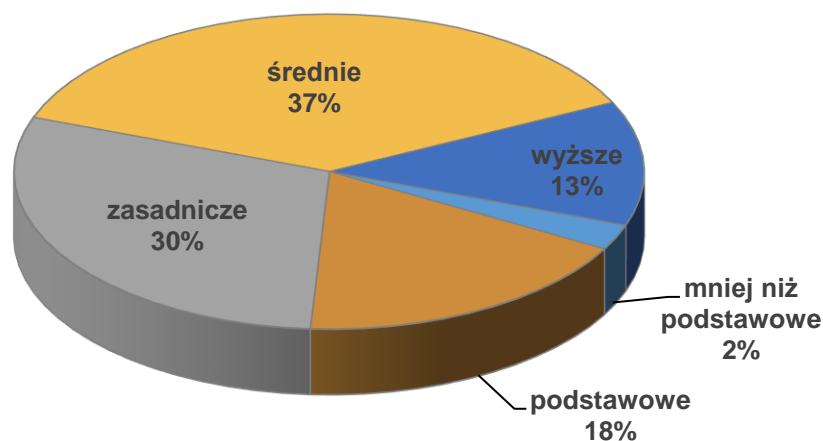
Wykres nr 6. Liczba osób wg przedziałów wiekowych, którym wydano orzeczenia o niepełnosprawności w 2019 r.

Źródło: Dane PZON – opracowanie DPŚ

W grupie osób niepełnosprawnych dominują osoby w przedziale wiekowym powyżej 61 r. ż. W 2019 r. stanowili oni 53% wszystkich niepełnosprawnych orzeczonych przez Powiatowy Zespół w Sosnowcu. Drugą pod względem liczebności grupą są osoby w przedziale wiekowym 41-60 lat (32%) zaś trzecią – pomiędzy 26 a 40 r. ż. (9%). Osoby poniżej 25 r. ż. stanowiły 6% wszystkich niepełnosprawnych.

Wykres nr 7 Wykształcenie osób, którym wydano orzeczenia o niepełnosprawności w 2019 r.

Źródło: Dane PZON – opracowanie DPŚ

Z analizy danych ogólnych wynika, iż w roku 2019 ponad 37% niepełnosprawnych, którzy uzyskali orzeczenie w Powiatowym Zespole w Sosnowcu, to osoby z wykształceniem średnim, z wykształceniem zasadniczym zawodowym - 30%. 18% stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym, a 13% z wykształceniem wyższym. Najmniej liczną grupę stanowiły osoby z wykształceniem mniej niż podstawowym - 2% .

Wyraźną większość wśród ww. osób stanowiły osoby bez stałego zatrudnienia - 77%, osoby pracujące w momencie składania wniosku to 23% ogółu. Wśród osób niepełnosprawnych, które uzyskały orzeczenie w ubiegłym roku przeważały kobiety (55%) w stosunku do liczby mężczyzn (44%).

Z kolei w grupie osób niepełnosprawnych przed 16 r. ż. większość stanowią osoby w przedziale wieku od 8 do 16 lat – 46%. Następną grupą to przedział wieku od 0 do 3 lat (27%) a najmniej liczna grupa to osoby od 4 - 7 r. ż., które stanowią 26% wszystkich osób, które uzyskały orzeczenie o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych w 2019 r. Analiza ww. osób ze względu na płeć wskazuje na dość wyraźną przewagę płci męskiej (67%). Jest to wynik wyraźnie inny niż w analizie dotyczącej osób po 16 roku życia, gdzie wśród osób niepełnosprawnych mężczyźni stanowili mniejszość (45%). Dane statystyczne dotyczące osób niepełnosprawnych poniżej 16 roku życia przedstawiono w tabeli.

Posiadanie orzeczenia o niepełnosprawności, orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień w pierwszej kolejności określa status osoby nim dysponującej jako osoby niepełnosprawnej w sensie prawnym. Ponadto pozwala korzystać, po spełnieniu określonych warunków, z szeregu form pomocy, do których należą m.in.:

- w zakresie rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia – możliwość uzyskania odpowiedniego zatrudnienia (w tym w zakładach aktywności zawodowej i zakładach pracy chronionej), możliwość uczestnictwa w szkoleniach (w tym specjalistycznych), korzystania ze ściśle określonych przywilejów pracowniczych (m.in.: prawo do dodatkowego urlopu wypoczynkowego, dłuższej przerwy w pracy, krótszego wymiaru czasu pracy), możliwość wsparcia działalności gospodarczej lub rolniczej;
- w zakresie rehabilitacji społecznej – możliwość uczestniczenia w terapii zajęciowej realizowanej w warsztatach terapii zajęciowej oraz możliwość uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych;
- dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie danej osoby;
- ulgi w podatkach, zniżki w komunikacji, zwolnienie z opłat radiowo-telewizyjnych (abonamentu);
- usługi socjalne, opiekuńcze, terapeutyczne i rehabilitacyjne świadczone przez instytucje pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki;

- uprawnienia do zasiłku pielęgnacyjnego i innych świadczeń rodzinnych (np. dodatków do zasiłku rodzinnego związanych z niepełnosprawnością) oraz do zasiłku stałego z pomocy społecznej.

Tabela nr 17. Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyn niepełnosprawności, wieku i płci w 2019 r.

L.p.	Przyczyny niepełnosprawności	Razem liczba orzeczeń	WIEK			PŁEĆ	
			od 0-3 lat	od 4-7 lat	od 8-16 lat	K	M
1	01-U	5	0	0	5	3	2
2	02-P	21	1	1	19	9	12
3	03-L	19	5	4	10	11	8
4	04-O	3	2	0	1	1	2
5	05-R	15	4	1	10	8	7
6	06-E	17	4	2	11	8	9
7	07-S	17	9	2	6	10	7
8	08-T	6	3	1	2	2	4
9	09-M	3	2	1	0	1	2
10	10-N	49	27	13	9	11	38
11	11-1	33	11	12	10	14	19
12	12-C	81	4	33	43	10	71
	RAZEM	269	72	70	126	88	181

Objaśnienia:

01-U - upośledzenia umysłowe,
 02-P - choroby psychiczne,
 03-L - zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu,
 04-O - choroby narządu wzroku,
 05-R - upośledzenia narządu ruchu,
 06-E - epilepsja,
 07-S - choroby układów oddechowego i krążenia,

08-T - choroby układu pokarmowego,
 09-M - choroby układu moczowo-płciowego,
 10-N - choroby neurologiczne,
 11-I - inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego
 12-C – całościowe zaburzenia rozwojowe

Źródło: Dane PZON – opracowanie własne DPŚ

Tabela nr 18. Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyn niepełnosprawności, stopnia niepełnosprawności, wieku, płci, wykształcenia i zatrudnienia w 2019 r. – osoby powyżej 16 roku życia.

Lp.	Symbole	STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI				WIEK				PŁEĆ		WYKSZTAŁCENIE					ZATRUDNIENIE	
		znaczny	umiarkowane	lekki	razem	16-25	26-40	41-60	60 i więcej	K	M	mniej niż podst.	podst.	zasad.	średnie	wyższe	TAK	NIE
1	01 – U	7	13	2	22	13	6	2	1	9	13	8	9	4	1	0	1	21
2	02 – P	71	320	54	445	50	92	199	104	267	178	13	93	129	163	47	155	290
3	03 – L	18	38	124	180	16	10	32	122	112	68	3	46	58	54	19	27	153
4	04 – O	26	23	9	58	8	2	12	36	25	33	0	11	25	17	5	12	46
5	05 – R	100	454	238	792	19	56	245	472	459	333	17	126	232	308	109	175	617
6	06 – E	3	44	8	55	11	12	26	6	25	30	4	14	17	15	5	18	37
7	07 – S	117	345	87	549	10	27	152	360	215	334	16	89	203	187	54	113	436
8	08 – T	64	67	21	152	5	24	60	63	69	83	2	22	44	65	19	29	123
9	09 – M	61	57	7	125	6	5	39	75	55	70	2	21	34	50	18	29	96
10	10 – N	394	354	144	892	30	60	272	530	509	383	27	174	242	338	111	168	724
11	11 – I	285	213	39	537	25	49	192	271	357	180	6	68	143	218	102	158	379
12	12 - C	4	8	2	14	14	0	0	0	2	12	2	7	1	4	0	1	13
	RAZEM	1 150	1 936	735	3 821	207	343	1 231	2 040	2 104	1 717	100	680	1 132	1 420	489	886	2 935

Objaśnienia:

01-U	upośledzenia umysłowe	08-T	choroby układu pokarmowego
02-P	choroby psychiczne	09-M	choroby układu moczowo-płciowego
03-L	zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	10-N	choroby neurologiczne
04-O	choroby narządu wzroku	11-I	inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu
05-R	upośledzenia narządu ruchu		krwiotwórczego
06-E	epilepsja	12-C	całościowe zaburzenia rozwojowe
07-S	choroby układów oddechowego i krążenia		

Źródło: Dane PZON – opracowanie własne DP

V. Pomoc realizowana na podstawie ustawy o dodatkach mieszkaniowych i ustawy Prawo energetyczne

1. Dodatek mieszkaniowy

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania nałożone ustawą o dodatkach mieszkaniowych. Dodatek mieszkaniowy jest świadczeniem pieniężnym wypłacanym z funduszy publicznych, mającym na celu umożliwienie osobom o niskich dochodach pokrycie części kosztów utrzymania mieszkania. Taka forma pomocy dla osób, które przy wykorzystaniu własnych możliwości finansowych nie są w stanie pokryć obciążających ich kosztów związanych z zajmowaniem lokalu mieszkalnego, została wprowadzona *Ustawą z dnia 2 lipca 1994 r. o najmie lokali i dodatkach mieszkaniowych*. Obecnie zasady i tryb przyznawania, ustalania wysokości i wypłacania dodatków mieszkaniowych reguluje *Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych* (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 2133).

Zgodnie z wymienioną ustawą osoba ubiegająca się o dodatek mieszkaniowy musi spełniać ściśle określone przesłanki, do których zaliczamy m.in. posiadanie tytułu prawnego do zajmowanego lokalu mieszkalnego o określonej powierzchni normatywnej, w zależności od liczby członków gospodarstwa domowego i osiąganie odpowiedniego dochodu. Dodatek mieszkaniowy przysługuje, jeżeli średni miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego w okresie trzech miesięcy poprzedzających złożenie wniosku o przyznanie dodatku mieszkaniowego nie przekracza 175% kwoty najniższej emerytury w gospodarstwie jednoosobowym i 125% tej kwoty w gospodarstwie wieloosobowym obowiązującej w dniu złożenia wniosku. Od 1 marca 2019 r. kwota najniższej emerytury wynosi 1 100,00 zł brutto.

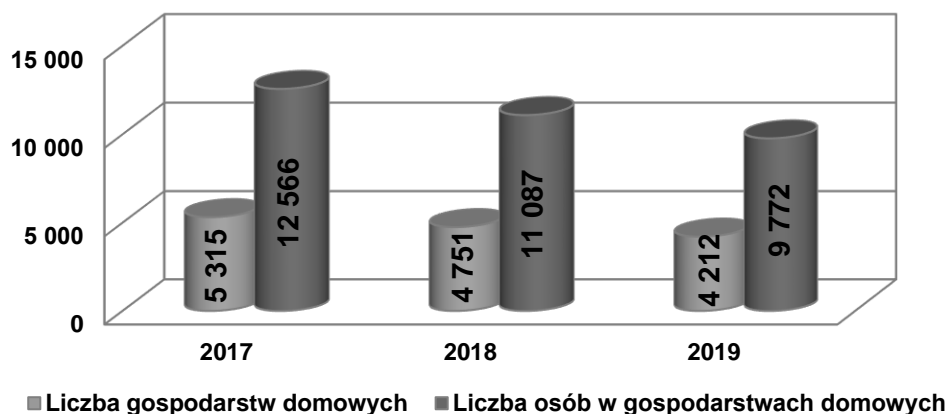
Od 1 stycznia 2004 r. wypłata dodatków mieszkaniowych w całości finansowana jest z budżetu gminy, na terenie której położony jest lokal. Świadczenie przyznawane jest zawsze na okres 6 miesięcy. Jego wysokość stanowi różnicę wysokości wydatków ponoszonych na utrzymanie mieszkania, a wskazanym ustawą procentowym udziałem średniego miesięcznego dochodu gospodarstwa domowego.

Zgodnie z ustawą wysokość dodatku mieszkaniowego łącznie z ryczałtem na zakup opału nie może przekroczyć 70% wydatków czynszowych. Ustawa o dodatkach mieszkaniowych pozwala Radzie Gminy na obniżenie lub podwyższenie 70% wskaźnika w granicach 20 punktów procentowych. Oznacza to, że w zależności od uchwały rady gminy maksymalna wysokość wypłacanych dodatków mieszkaniowych może kształtować się w przedziale od 50% do 90% wydatków.

W gminie Sosnowiec zgodnie z uchwałą Rady Miasta nr 19/VI/2015 z dnia 22 stycznia 2015 r., maksymalna wysokość wypłacanego dodatku mieszkaniowego wraz z ryczałtem na zakup opału wynosiła 60% łącznej kwoty faktycznie poniesionych wydatków przypadających na utrzymanie lokalu lub na normatywną powierzchnię zajmowanego lokalu mieszkalnego.

W 2019 r. z pomocy w formie dodatku mieszkaniowego skorzystało 4 212 gospodarstw domowych.

Wykres nr 8 Liczba gospodarstw domowych korzystających z dodatku mieszkaniowego w latach 2017 – 2019

Źródło: Dane DDM - opracowanie własne DPŚ

W ciągu ostatnich lat można zaobserwować spadek liczby gospodarstw korzystających z dofinansowania do czynszu. Sytuacja ta spowodowana jest m.in.: utratą tytułów prawnych do lokalu, odmową przyznania dodatku mieszkaniowego z powodu niespełnienia kryteriów ustawowych. Duży wpływ ma niewątpliwie wzrost dochodów gospodarstw domowych ubiegających się o przyznanie świadczenia.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w 2019 r. na wypłatę świadczeń w formie dodatku mieszkaniowego wydał łącznie 9 605 470,10 zł. Wypłacono 40 089 świadczeń, a średnia kwota dodatku osiągnęła wartość 239,60 zł.

Tabela nr 19. Liczba i kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych w latach 2017–2019

Rok	Kwota wypłaconych dodatków w zł	Liczba wypłaconych dodatków	Średni dodatek w zł
2017	11 981 745	49 687	241,14
2018	10 608 471	44 031	240,93
2019	9 605 470	40 089	239,60

Źródło: Dane DDM - opracowanie własne DPŚ

Spadek liczby gospodarstw skutkuje zmniejszeniem liczby wypłacanych świadczeń, a tym samym zmniejszeniem wydatków poniesionych na wypłatę świadczeń. Na zmniejszenie wydatków mają wpływ również zaległości czynszowe wnioskodawców powstałe w trakcie obowiązywania decyzji administracyjnej. Z uwagi na zaległości wypłata dodatku mieszkaniowego zostaje wstrzymana. W 2019 r. zostało wstrzymanych 855 świadczeń na łączną kwotę 207 155,13 zł, w tym 520 świadczeń wstrzymanych z powodu zaległości czynszowych o wartości

łączniej 130 008,41 zł, z czego odblokowanych zostało 318 świadczeń na łączną kwotę 81 353,53 zł. Z powyższego wynika, iż 63 % wnioskodawców, którym została wstrzymana wypłata dodatku mieszkaniowego, uregulowało zaległości w celu kontynuacji wypłaty zawieszono dodatku mieszkaniowego.

Tabela nr 20. Wartość, liczba oraz kwota średniego wypłaconego dodatku mieszkaniowego z podziałem na zasoby w latach 2017 – 2019

Rok	Wyszczególnienie	Ogółem	Komunalne	Spółdzielcze	Inne ¹
2017	wartość wypłaconych świadczeń	11 981 745	5 556 031	2 844 997	3 580 717
	liczba wypłaconych świadczeń	49 687	22 512	12 593	14 582
	kwota średniego dodatku w zł	241,14	246,80	225,92	245,56
2018	wartość wypłaconych świadczeń	10 608 471	5 081 781	2 467 787	3 058 903
	liczba wypłaconych świadczeń	44 031	20 525	11 005	12 501
	kwota średniego dodatku w zł	240,93	247,59	224,24	244,69
2019	wartość wypłaconych świadczeń	9 605 470	4 598 421	2 212 139	2 794 910
	liczba wypłaconych świadczeń	40 089	18 873	9 993	11 223
	kwota średniego dodatku w zł	239,60	243,65	221,37	249,03

¹ inne zasoby np.: prywatne, dawne zakładowe oraz wykupione na własność (wspólnoty mieszkaniowe)

Źródło: Dane DDM - opracowanie własne DPS

Dodatek mieszkaniowy jest wypłacany zarządcy budynku lub osobie uprawnionej do pobierania należności za lokal mieszkalny, w którym mieszka wnioskodawca.

Najwięcej środków pieniężnych z tytułu dodatków mieszkaniowych przekazuje się dla najemców lokali mieszkalnych tworzących mieszkaniowy zasób gminy. W 2019 r. dla tej grupy najemców przekazano 48% wszystkich środków wydanych na dodatki mieszkaniowe. Pozostałe środki trafiły do zasobów nie wchodzących w skład gminy, tj.: prywatnych, dawnych zakładowych, wykupionych na własność (wspólnoty mieszkaniowe), a także do spółdzielni mieszkaniowych.

Dzięki możliwości przeprowadzania wywiadów środowiskowych zwiększyły się szanse eliminowania przypadków pobierania świadczenia przez osoby nieuprawnione. W 2019 r. przeprowadzono 557 wywiadów weryfikujących stan majątkowy wnioskodawców oraz faktyczną liczbę wspólnie zamieszkujących członków gospodarstwa domowego. W 36 przypadkach odmówiono przyznania dodatku mieszkaniowego z tytułu rażącej dysproporcji pomiędzy dochodem deklarowanym na wniosku, a faktycznym stanem majątkowym, odmowy złożenia oświadczenia o stanie majątkowym oraz gdy faktyczna liczba osób stale zamieszkujących i gospodarujących z wnioskodawcą była mniejsza niż wykazana w deklaracji.

2. Dodatek energetyczny

Od dnia 1 stycznia 2014 r. wprowadzony został zryczałtowany dodatek energetyczny dla odbiorcy wrażliwego energii elektrycznej zgodnie z *ustawą z dnia 10 kwietnia 1997 roku – Prawo energetyczne* (tekst jednolity Dz. U. z 2019 roku poz. 755).

Wyplata dodatku energetycznego zgodnie z art. 5f pkt 1 ustawy jest zadaniem z zakresu administracji rządowej. Dodatek energetyczny wypłacają gminy po otrzymaniu dotacji celowej z budżetu państwa na finansowanie wyplata dodatku energetycznego dla odbiorcy wrażliwego energii elektrycznej, któremu przysługuje zryczałtowany dodatek energetyczny.

Zgodnie z ustawą odbiorcą wrażliwym energii elektrycznej jest osoba, której przyznano dodatek mieszkaniowy w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (tekst jednolity Dz. U. z 2019 roku poz. 2133), która jest stroną umowy kompleksowej lub umowy sprzedaży energii elektrycznej zawartej z przedsiębiorstwem energetycznym i zamieszkuje w miejscu dostarczania energii elektrycznej (art. 3 pkt 13 c).

Wysokość zryczałtowanego dodatku energetycznego zgodnie z Obwieszczeniem Ministra Energii z dnia 23 kwietnia 2018 r. do 30 kwietnia 2019 r. wynosiła:

- dla gospodarstw prowadzonych przez osobę samotną – 11,35 zł miesięcznie,
- dla gospodarstw składających się z 2 do 4 osób – 15,77 zł miesięcznie,
- dla gospodarstw składających się z co najmniej 5 osób – 18,92 zł miesięcznie.

Natomiast od 1 maja 2019 r. do 30 kwietnia 2020 r. wysokość zryczałtowanego dodatku energetycznego zgodnie z Obwieszczeniem Ministra Energii z dnia 11 kwietnia 2019 r. wynosi:

- dla gospodarstw prowadzonych przez osobę samotną – 11,37 zł miesięcznie,
- dla gospodarstw składających się z 2 do 4 osób – 15,80 zł miesięcznie,
- dla gospodarstw składających się z co najmniej 5 osób – 18,96 zł miesięcznie.

Dodatek energetyczny wypłaca się odbiorcy wrażliwemu energii elektrycznej do dnia 10 każdego miesiąca z góry, z wyjątkiem stycznia, w którym zryczałtowany dodatek wypłaca się do dnia 30 stycznia danego roku.

Ośrodek w 2019 r. wypłacił 12 002 dodatków energetycznych na kwotę 166 827,65 zł dla 1 357 gospodarstw domowych, w skład których wchodzi 2 915 osoby. W 2019 r. wartość i liczba wypłacanych świadczeń w porównaniu do 2018 r. ma tendencję malejącą. Powyższa sytuacja spowodowana jest: niższym zainteresowaniem ze strony wnioskodawców (niska kwota świadczenia), niespełnianiem łącznie wszystkich kryteriów niezbędnych do otrzymania dodatku energetycznego m.in. brak umowy kompleksowej lub sprzedaży energii elektrycznej; osoba, której przyznano dodatek mieszkaniowy nie jest stroną ww. umowy; osoba ubiegająca się o przyznanie dodatku energetycznego, nie jest osobą, której przyznano dodatek mieszkaniowy; osoba nie zamieszkuje w miejscu dostarczenia energii elektrycznej. Jedną z przyczyn jest

również wygaszenie decyzji przyznającej dodatek mieszkaniowy, a tym samym utrata uprawnień do dodatku energetycznego.

Tabela nr 21. Kwota i liczba wypłaconych dodatków energetycznych w 2017 r. według liczby osób w gospodarstwie domowym

Liczba osób w gospodarstwie domowym	Ilość wypłaconych świadczeń	Wartość wypłaconych świadczeń w zł	Kwota jednego świadczenia w zł
1 osoba	1 882	21 247,78	11,29
	3 681	41 300,82	11,22
Ogółem 1 osoba	5 563	62 548,60	X
2,3,4 osoby	2 572	40 328,96	15,68
	4 647	72 400,26	15,58
Ogółem 2,3,4 osoby	7 219	112 729,22	X
5 i więcej osób	308	5 793,48	18,81
	530	9 911,00	18,70
Ogółem 5 i więcej osób	838	15 704,48	X
Razem	13 620	190 982,30	X

Źródło: Dane DDM – opracowanie własne DPS

Tabela nr 22. Kwota i liczba wypłaconych dodatków energetycznych w 2018 r. według liczby osób w gospodarstwie domowym

Liczba osób w gospodarstwie domowym	Liczba wypłaconych świadczeń	Wartość wypłaconych świadczeń w zł	Kwota jednego świadczenia w zł
1 osoba	1 900	21 318,00	11,22
	3 494	39 656,90	11,35
Ogółem 1 osoba	5 394	60 974,90	X
2,3,4 osoby	2 295	35 756,10	15,58
	3 887	61 297,99	15,77
Ogółem 2,3,4 osoby	6 182	97 054,09	X
5 i więcej osób	283	5 292,10	18,70
	501	9 478,92	18,92
Ogółem 5 i więcej osób	784	14 771,02	X
Razem	12 360	172 800,01	X

Źródło: Dane DDM - opracowanie własne DPS

Tabela nr 23. Kwota i liczba wypłaconych dodatków energetycznych w 2019 r. według liczby osób w gospodarstwie domowym

Liczba osób w gospodarstwie domowym	Liczba wypłaconych świadczeń	Wartość wypłaconych świadczeń w zł	Kwota jednego świadczenia w zł
1 osoba	1 906	21 633,10	11,35
	3 801	43 217,37	11,37
Ogółem 1 osoba	5 707	64 850,47	X
2,3,4 osoby	1 902	29 994,540	15,77
	3 575	56 485,00	15,80
Ogółem 2,3,4 osoby	5 477	86 479,54	X
5 i więcej osób	291	5 505,72	18,92
	527	9 991,92	18,96
Ogółem 5 i więcej osób	818	15 497,64	X
Razem	12 002	166 827,65	X

Źródło: Dane DDM - opracowanie własne DPS

VI. Wsparcie dla rodzin z dziećmi

1. Świadczenia rodzinne

W ramach świadczeń rodzinnych wyodrębnić można następujące rodzaje świadczeń: zasiłek rodzinny wraz z dodatkami do zasiłku rodzinnego, jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia dziecka, świadczenie rodzicielskie i świadczenia opiekuńcze, tj.: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy.

Zasiłek rodzinny – przysługuje na dziecko do ukończenia 18 r. ż. lub w przypadku kontynuowania nauki w szkole do 21 r. ż., zaś w przypadku dziecka niepełnosprawnego uczącego się do 24 r. ż. Świadczenie przysługuje, jeżeli dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 674 zł na osobę w rodzinie, a w przypadku rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym - 764 zł. W przypadku przekroczenia przez rodzinę kryterium dochodowego świadczenie wypłaca się w wysokości będącej różnicą pomiędzy kwotą przysługujących świadczeń, a kwotą o jaką przekroczone kryterium dochodowe. Jeżeli miesięczna wysokość świadczenia nie przekraczałaby kwoty 20 zł, świadczenie to nie przysługuje.

Wysokość zasiłku rodzinnego miesięcznie w 2019 r. wynosiła odpowiednio:

- 95 zł - na dziecko w wieku do ukończenia 5 r. ż.,
- 124 zł - na dziecko w wieku powyżej 5 r. ż. do ukończenia 18 r. ż.,
- 135 zł - na dziecko w wieku powyżej 18 r. ż. do ukończenia 24 r. ż.

Do zasiłku rodzinnego przysługują dodatki, których przyznanie uwarunkowane jest posiadaniem prawa do zasiłku rodzinnego oraz spełnieniem dodatkowych kryteriów, określonych w przepisach prawa. Jednocześnie można pobierać kilka rodzajów dodatków. Dodatki do zasiłku rodzinnego to:

- dodatek z tytułu urodzenia dziecka – jednorazowo 1 000 zł,
- dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego – 400 zł miesięcznie,
- dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej – 95 zł,
- dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego – 90 zł i 110 zł,
- dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego – jednorazowo 100 zł,
- dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania:
 - na zamieszkanie - 113 zł miesięcznie,
 - na dojazd do szkoły – 69 zł miesięcznie,
- dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka – od 193 zł do 273 zł miesięcznie (w przypadku posiadania dzieci z orzeczoną niepełnosprawnością).

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka – świadczenie przyznawane w wysokości 1 000 zł na każde urodzone dziecko. Świadczenie uzależnione jest od dochodu rodziny – przysługuje przy dochodzie do 1 922 zł na osobę w rodzinie. Osoba deklarująca

samotne wychowywanie dziecka musi mieć zasądzone alimenty od drugiego rodzica.

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia więcej niż dwoje dzieci podczas jednego porodu – świadczenie ustalone przez Gminę Sosnowiec. Zgodnie z Uchwałą Nr 677/XXXVIII/2013 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 23 maja 2013 r. wysokość zapomogi wynosi 5 000 zł na każde dziecko. Zapomoga przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka bez względu na dochód, jeżeli zamieszkują na terenie Miasta Sosnowca co najmniej rok przed urodzeniem dzieci. Przyznanie zapomogi poprzedzone jest wizytą pracownika socjalnego w środowisku osoby uprawnionej. Wniosek o przyznanie zapomogi składa się w terminie do 12 miesięcy od dnia urodzenia się dzieci. W 2019 r. nie wypłacono żadnego świadczenia.

Świadczenie rodzicielskie – świadczenie przysługujące przez rok od urodzenia dziecka w przypadku, gdy matka dziecka nie jest uprawniona do zasiłku macierzyńskiego na podstawie innych przepisów. W określonych sytuacjach świadczenie przysługuje również opiekunom dziecka nie będącym biologicznymi rodzicami, np. opiekunowi faktycznemu dziecka, rodzicom zastępczym niezawodowym, rodzicom przysposabiającym. Świadczenie przysługuje w kwocie 1 000 zł miesięcznie, jest niezależne od dochodu.

2. Świadczenia opiekuńcze

- Zasiłek pielęgnacyjny – przysługuje niepełnosprawnemu dziecku, osobom po 16 r. ż. z niepełnosprawnością w stopniu znacznym lub osobom niepełnosprawnym w stopniu umiarkowanym, jeżeli niepełnosprawność powstała przed 21 r. ż., a także osobom, które ukończyły 75 r. ż. Wysokość zasiłku zwiększono od listopada 2019 r. z kwoty 184,42 zł do kwoty 215,84 zł,
- Świadczenie pielęgnacyjne – przyznawane rodzicom, opiekunowi faktycznemu lub osobie zobowiązanej do alimentacji zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, którzy zrezygnowali z pracy i możliwości zatrudnienia na rzecz opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem lub osobą niepełnosprawną w stopniu znacznym. Według aktualnie obowiązujących przepisów świadczenie pielęgnacyjne przysługuje jedynie osobie spokrewnionej, opiekującej się osobą, której niepełnosprawność powstała przed 18 r. ż. lub przed 25 r. ż., ale w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej. W 2019 r. wysokość świadczenia wynosiła 1 583 zł,
- Specjalny zasiłek opiekuńczy - przysługuje osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2017 r. poz. 682), ciąży obowiązek alimentacyjny, nie podejmują zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, bądź rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami:

konieczności stałej lub długotrwałej opieki, bądź pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Prawo do zasiłku uzależnione jest od dochodu rodziny i przyznawane jest na okresy zasiłkowe. Przy ustalaniu prawa do zasiłku obowiązuje kryterium dochodowe jak przy zasiłku rodzinnym. Zasiłek przysługuje w kwocie 620 zł miesięcznie.

Tabela nr 24. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych w latach 2017 - 2019

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba uprawnionych
2017	8 747	18 782	12 748
2018	9 015	20 053	13 370
2019	8 767	18 888	12 865

Źródło: Dane DŚR – opracowanie własne DPŚ

W 2019 r. ze świadczeń rodzinnych skorzystało 8 767 rodzin. Wypłacono 150 795 świadczeń dla 12 865 osób uprawnionych, na łączną kwotę 36 606 602 zł.

Tabela nr 25. Liczba wypłaconych świadczeń i wydatków w latach 2017 - 2019

Lp.	Wyszczególnienie	2017		2018		2019	
		Wydatki na świadczenia w zł	Liczba świadczeń	Wydatki na świadczenia w zł	Liczba świadczeń	Wydatki na świadczenia w zł	Liczba świadczeń
1.	Zasiłki rodzinne	7 887 957	68 564	8 653 488	76 202	8 098 530	72 232
2.	Dodatki do zasiłków rodzinnych	3 759 891	27 921	4 060 203	30 098	3 835 658	30 226
3.	Zasiłki rodzinne z dodatkami (1+2)	11 647 848	96 485	12 713 691	106 300	11 934 189	102 458
4.	Zasiłki pielęgnacyjne	6 764 283	44 211	7 064 353	44 643	8 811 300	46 597
5.	Świadczenia pielęgnacyjne	8 057 617	5 750	9 104 960	6 322	10 930 702	6 939
6.	Specjalny zasiłek opiekuńczy	342 753	663	279 837	534	147 560	238
7.	Świadczenia opiekuńcze (4+5+6)	15 164 653	50 624	16 449 150	51 499	19 889 562	53 774
8.	Razem (3+7)	26 812 501	147 109	29 162 841	157 799	31 280 763	145 215
9.	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	1 197 000	1 197	1 222 000	1 222	995 000	995
10.	Świadczenie rodzicielskie	4 929 261	5 139	5 056 388	5 285	4 330 839	4 585
11.	Razem świadczenia rodzinne (8+9+10)	32 938 762	153 445	35 441 229	164 306	36 606 602	150 795

Źródło: Dane DŚR – opracowanie własne DPŚ

3. Zasiłek dla opiekuna

Zasiłek przyznawany na podstawie ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz.U. 2017 poz. 2092) przysługuje osobom opiekującym się osobą

niepełnosprawną, które uprzednio w związku ze zmianą przepisów utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego od dnia 1 lipca 2013 r. Wysokość zasiłku w 2019 r. wynosiła 620 zł. W 2019 r. wypłacono 425 zasiłki na łączną kwotę 262 564 zł. Z roku na rok maleje liczba uprawnionych do tego świadczenia z uwagi na brak możliwości składania nowych wniosków o to świadczenie.

4. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego

Przyznawane są osobom uprawnionym do alimentów od rodzica na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd, w przypadku kiedy egzekucja alimentów jest bezskuteczna. Świadczenie przysługuje do ukończenia 18 r. ż., a w przypadku kontynuowania nauki w szkole do 25 r. ż., natomiast przy znacznym stopniu niepełnosprawności – bezterminowo. W 2019 r. zwiększono ustawowe kryterium dochodowe uprawniające do świadczenia z 725 zł na osobę w rodzinie do 800zł. Świadczenie przyznawane jest na tzw. okres świadczeniowy trwający od października do końca września następnego roku w wysokości zasądzonych alimentów, jednak nie więcej niż 500 zł miesięcznie na dziecko.

Tabela nr 26. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń funduszu alimentacyjnego w latach 2017 – 2019

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba uprawnionych
2017	1 436	4 404	1 864
2018	1 302	4 143	1 690
2019	1 153	3 693	1 488

Źródło: Dane DŚR – opracowanie własne DPŚ

Spadek kwoty i liczby wypłacanych świadczeń z funduszu alimentacyjnego jest spowodowany w głównej mierze faktem, iż pierwsza zmiana kryterium dochodowego uprawniającego do pobierania świadczeń nastąpiła dopiero w 2019 r. i dotyczy prawa do świadczeń pobieranych od października tego roku. Coroczne wzrosty minimalnego wynagrodzenia powodowały w międzyczasie, iż wiele osób traciło prawo do świadczenia z uwagi na przekroczenie kryterium dochodowego.

Tabela nr 27. Liczba przyznanych świadczeń i wydatków w zakresie świadczeń z funduszu alimentacyjnego w latach 2017 – 2019

Wyszczególnienie	2017		2018		2019	
	Kwota świadczeń w zł	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł	Liczba świadczeń
Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	8 083 695	19 644	7 246 806	17 509	6 447 649	15 442

Źródło: Dane DŚR – opracowanie własne DPŚ

Postępowanie wobec dłużników alimentacyjnych

Dział Świadczeń Rodzinnych i Alimentacyjnych realizuje również zadania ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów w zakresie prowadzenia działań wobec dłużników alimentacyjnych. W tym zakresie przepisy ustawy regulują sposób i tryb postępowania wobec dłużników alimentacyjnych, którego głównymi elementami są:

- ścisła współpraca gminy z komornikami w zakresie poprawy skuteczności egzekucji,
- poszerzenie uprawnień komornika w zakresie postępowania egzekucyjnego,
- zwiększenie kontroli sądów nad działalnością komorników,
- ułatwienie w procedurze złożenia wniosku o egzekucję alimentów,
- stałe sprawdzanie sytuacji finansowej dłużnika alimentacyjnego poprzez przeprowadzanie wywiadu alimentacyjnego i odebrania oświadczenia majątkowego,
- wpisanie dłużnika alimentacyjnego do rejestru dłużników w Krajowym Rejestrze Sądowym,
- aktywizacja zawodowa dłużników alimentacyjnych, w tym kierowanie do robót publicznych,
- możliwość zatrzymania prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego w przypadku, gdy uniemożliwia on przeprowadzenie wywiadu alimentacyjnego i złożenia oświadczenia majątkowego lub odmawia podjęcia pracy, do której został skierowany, albo się od niej uchyla.

W 2019 r. wezwanie do stawienia się celem odebrania oświadczenia majątkowego i przeprowadzenia wywiadu alimentacyjnego wystosowano do 662 dłużników alimentacyjnych, z czego zgłosiło się 158 osób, 25 osoby zobowiązano do zarejestrowania się w Powiatowym Urzędzie Pracy jako osoba bezrobotna lub poszukująca pracy. W 36 przypadkach poinformowano PUP o konieczności podjęcia działań aktywizujących zawodowo.

Wobec pozostałych prowadzone są dalsze elementy postępowania przewidzianego w ustawie, tj. wszczęto postępowanie dotyczące uznania za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych, w pozostałych przypadkach podejmowane są inne działania zmierzające do ustalenia adresu dłużnika, wyjaśnienia powodów niestawienia, itp. Decyzje o uznaniu dłużnika za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych wydano wobec 133 osób. Wydanie prawomocnej decyzji w tym zakresie umożliwia w dalszej kolejności skierowanie wniosku o ściganie dłużnika alimentacyjnego za przestępstwo niealimentacji i złożenie wniosku o odebranie prawa jazdy. W 2019 r. skierowano 24 wnioski o odebranie prawa jazdy oraz 78 zawiadomień do organów ścigania.

W tym miejscu należy nadmienić, iż zgodnie z obowiązującym od 1 czerwca 2017 r. brzmieniem Kodeksu karnego, obowiązek składania zawiadomień o niealimentacji za co najmniej 3 miesiące nałożono na organ przyznający zasiłek rodzinny lub świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Aktualnie zawiadomienia takie kierowane są do organów ścigania każdorazowo, kiedy w aktach sprawy znajdują się dokumenty świadczące o niewywiązywaniu się

przez rodzica z obowiązku alimentacji dziecka.

5. Świadczenie wychowawcze - Program „Rodzina 500+”

Rok 2019 był kolejnym rokiem obowiązywania rządowego Programu „Rodzina 500+”. Świadczenie przysługuje do ukończenia przez dziecko 18 r. ż., przy czym w pierwszym półroczu prawo do świadczenia uzależnione było od kolejności dziecka w rodzinie zgodnie z zasadami obowiązującymi od 2016 r. Świadczenie na pierwsze dziecko uzależnione było od dochodu rodziny – świadczenie przysługiwało, jeżeli dochód na osobę w rodzinie nie przekraczał kwoty 800 zł netto miesięcznie lub 1 200 zł w przypadku rodziny wychowującej dziecko niepełnosprawne. Świadczenie na drugie i kolejne dzieci przysługiwało niezależnie od dochodu rodziny. Istotnym jest również, iż w przypadku osób samotnie wychowujących dziecko prawo do świadczenia było uzależnione od posiadania tytułu wykonawczego zasądzającego alimenty od drugiego rodzica, chyba że:

- drugi z rodziców dziecka nie żyje,
- ojciec dziecka jest nieznany,
- powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców zostało oddalone,
- sąd zobowiązał jedno z rodziców do ponoszenia całkowitych kosztów utrzymania dziecka i nie zobowiązał drugiego z rodziców do świadczenia alimentacyjnego na rzecz tego dziecka,
- dziecko, zgodnie z orzeczeniem sądu, jest pod opieką naprzemienną obojga rodziców sprawowaną w porównywalnych i powtarzających się okresach.

Od lipca ubiegłego rok zasady obowiązywania programu znacznie zmieniono.

Aktualnie świadczenie przysługuje na każde dziecko niezależnie od dochodu rodziny, zniesiono również warunek zasądzenia alimentów na dziecko wychowywane przez samotnego rodzica. Wprowadzone zmiany zakładały większe upowszechnienie programu, zakładano znaczny wzrost ilości rodzin korzystających ze świadczenia. Jednocześnie ustawodawca prowadził rozwiązania, mające uprościć procedurę przyznawania świadczenia i funkcjonowanie całego programu, tj.:

- zniesienie konieczności wydawania decyzji administracyjnej w przypadku przyznania świadczenia, decyzja pozytywna zastąpiona została informacją przesyłaną na adres mailowy wskazany przez wnioskodawcę (brak konieczności doręczenia decyzji administracyjnej),
- zmiana okresu, na jaki ustalane jest prawo do świadczenia – w przypadku wniosków składanych od lipca 2019 r. prawo ustala się do maja 2021 r., w kolejnych latach prawo do świadczenia ustalane będzie w okresach od czerwca do maja następnego roku, przy czym wnioski przyjmowane będą już od lutego,
- uproszczenie sposobu postępowania w przypadku zmiany miejsca zamieszkania wnioskodawcy, śmierci rodzica pobierającego świadczenie (lub wnioskującego o nie), urodzenia dziecka w trakcie obowiązywania programu.

Należy nadmienić, iż realizacja programu „Rodzina 500+” już przed zmianą przepisów wymagała zaangażowania wielu pracowników. Z uwagi na ilość zameldowanych w Sosnowcu dzieci do ukończenia 18 r. ż. szacowano, iż po zmianach w programie jego zasięgiem objętych może być ok. 29 tysięcy dzieci w naszym mieście.

Tabela nr 28. Liczba złożonych wniosków oraz wydanych decyzji i pism administracyjnych w sprawie świadczenia wychowawczego w latach 2016 - 2018

Program „Rodzina 500+”	2017	2018	2019
Złożone wnioski, w tym:	11 948	11 791	22 381
elektronicznie	4 363	5 463	18 660
papierowo	7 585	6 328	3 721
Liczba dzieci, na które złożono wnioski o świadczenie	13 820	13 741	28 136
liczba wydanych decyzji i rozstrzygnięć¹	11 230	11 522	19 889
liczba pism administracyjnych¹	10 407	8 597	4 621

¹decyzje i pisma do w/w wniosków na nowy okres zasiłkowy

Źródło: Dane DŚR – opracowanie własne DPS

Jak widać powyżej ilość złożonych w ostatnim roku wniosków o świadczenie wychowawcze w stosunku do poprzedniego roku wzrosła aż dwukrotnie. Wzorem lat ubiegłych w okresie nasilenia przyjmowanych wniosków, tj. sierpniu i wrześniu Ośrodek umożliwił składanie wniosków o świadczenia nie tylko w siedzibie głównej, ale również w utworzonym do tego punkcie przy ul. Modrzejowskiej 32a. Z roku na rok coraz większym zainteresowaniem cieszy się też możliwość złożenia wniosku poprzez Internet – za pomocą aplikacji internetowych banków oraz poprzez platformę ePuap. W minionym roku wnioski złożone elektronicznie stanowiły aż 83% wszystkich złożonych wniosków podczas, gdy w poprzednich latach odsetek ten wynosił odpowiednio 36% i 46%.

W 2019 r. w Sosnowcu ze świadczenia wychowawczego skorzystało 19 863 rodzin, programem łącznie objęto 27 969 dzieci.

Tabela nr 29. Kwota i liczba wypłaconych świadczeń wychowawczych w latach 2017 - 2019

Wyszczególnienie	2017		2018		2019	
	Kwota świadczeń w zł	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł	Liczba świadczeń
Świadczenie wychowawcze – „Rodzina 500+”	78 377 164	157 137	75 654 834	151 879	119 030 879	211 028

Źródło: Dane DŚR – opracowanie własne DPS

Widoczny znaczny wzrost ilości i kwot wypłaconych świadczeń wychowawczych w 2019 r. wynika ze zmiany obowiązujących przepisów w tym zakresie, rozszerzenia programu 500+ również na pierwsze dzieci w rodzinie niezależnie od jej dochodu.

Podobnie jak w przypadku realizowanych od wielu lat świadczeń rodzinnych oraz

świadczeń z funduszu alimentacyjnego istnieje możliwość realizacji przyznanego świadczenia w formie rzeczowej lub w formie opłacania usług. Dotyczy to wyłącznie sytuacji, w których przyznane świadczenia są marnotrawione przez osobę je pobierającą. Każda uzyskana informacja o takiej sytuacji musi być potwierdzona przez pracownika socjalnego w drodze przeprowadzonego wywiadu środowiskowego. W 2019 r. trzy rodziny objęte były wypłatą świadczeń w formie rzeczowej.

Ponadto na prośbę 29 rodzin część świadczenia wychowawczego przesyłana była bezpośrednio na konto Miejskiego Zakładu Zasobów Lokalowych w Sosnowcu celem spłaty zadłużenia czynszowego lub do przedszkoli celem uregulowania opłat za pobyt dziecka.

6. Świadczenie „Dobry start”

Rządowy program „Dobry start” jest realizowany zgodnie z *Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start”* wprowadzonym w życie 1 czerwca 2018 r. Świadczenie w wysokości 300 zł przysługuje raz w roku na rozpoczynające rok szkolny dzieci do ukończenia 20 r. ż., niezależnie od wysokości osiąganego dochodu. Dzieci niepełnosprawne uczące się w szkole otrzymają je do ukończenia przez nie 24 r. ż. Wnioski mogą być składane przez rodzica dziecka, opiekuna prawnego lub opiekuna faktycznego dziecka, a w przypadku dzieci przebywających w pieczy zastępczej - rodzica zastępczego, osobę prowadzącą rodzinny dom dziecka lub dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej.

W minionym roku Rozporządzeniem Rady Ministrów z 9 lipca 2019 r. świadczeniem „Dobry start” objęto wszystkich uczniów szkół, w tym również szkół dla dorosłych.

Podobnie jak w roku poprzednim przyznanie prawa do świadczenia nie wymagało wydania i doręczenia decyzji administracyjnej, decyzje wydawane były jedynie w przypadku odmowy przyznania świadczenia, a także w sprawach nienależnie pobranych świadczeń. Osoby ubiegające się o świadczenie otrzymują informację o jego przyznaniu na podany we wniosku adres e-mail.

W 2019 r. z programu skorzystały 14 196 rodziny, a pomocą objęto 18 339 dzieci.

Tabela nr 30. Liczba przyznanых świadczeń i wydatków w zakresie świadczeń „Dobry start” w latach 2018 i 2019 r.

Program „Dobry start”	2018	2019
złożone wnioski, w tym:	14 477	14 795
elektronicznie	11 061	12 491
papierowo	3 416	2 304

¹ na nowy okres zasiłkowy

Źródło: Dane DŚR – opracowanie własne DPŚ

7. Świadczenie „Za życiem”

W 2019 r. kontynuowano realizację *ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”* w zakresie wypłaty jednorazowego świadczenia w wysokości 4 000 zł. Świadczenie przysługuje w przypadku urodzenia dziecka, u którego stwierdzono ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu. W 2019 r. wypłacono 24 takie świadczenia na łączną kwotę 96 000 zł.

8. Pomoc materialna dla uczniów

Pomoc materialna dla uczniów z terenu Sosnowca realizowana jest przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu zgodnie z *Uchwałą Nr 282/XXIII/2015 Rady Miejskiej w Sosnowcu*. W ramach tej pomocy można wyodrębnić następujące rodzaje świadczeń: stypendium szkolne oraz zasiłek szkolny.

Stypendium szkolne – przyznawane jest uczniom i słuchaczom znajdującym się w trudnej sytuacji materialno-bytowej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie w szczególności, gdy w rodzinie tej występuje jedna z przesłanek społecznych. Świadczenie przysługuje, jeżeli dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 528 zł na osobę w rodzinie. Osoby uprawnione do świadczeń w formie stypendium szkolnego to:

- uczniowie szkół publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych dla młodzieży i dla dorosłych oraz słuchacze kolegiów pracowników służb społecznych – do czasu ukończenia kształcenia, nie dłużej jednak niż do ukończenia 24 r. ż.,
- wychowankowie publicznych i niepublicznych ośrodków umożliwiających dzieciom i młodzieży, o których mowa w art. 16 ust. 7, a także dzieci i młodzież z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi, realizację odpowiednio obowiązku szkolnego i obowiązku nauki – do czasu ukończenia realizacji obowiązku nauki,
- uczniowie szkół niepublicznych nieposiadających uprawnień szkół publicznych dla młodzieży i dla dorosłych - do czasu ukończenia realizacji obowiązku nauki,
- wychowankowie publicznych i niepublicznych ośrodków rewalidacyjno – wychowawczych – do czasu ukończenia realizacji obowiązku nauki.
- Wysokość stypendium szkolnego uzależniona jest od dochodu na osobę w rodzinie, sytuacji społecznej rodziny ucznia oraz okresu, na jaki przyznaje się stypendium szkolne. Zadanie realizowane jest na zasadzie zwrotu kosztów. Świadczenie wypłacane jest na wskazany rachunek bankowy jako refundacja przedłożonych faktur.

Środki wypłaca się na podstawie faktur dostarczanych do Ośrodka za pośrednictwem szkół i na ich podstawie oblicza się kwotę, którą rodzic otrzyma na podany przez siebie rachunek bankowy.

Zasiłek szkolny - ma charakter uznaniowy i może być przyznany niezależnie od otrzymywanego stypendium w przypadku zaistnienia zdarzenia losowego powodującego przejściowo trudną sytuację materialną ucznia, przykładowo: nagła choroba, śmierć, kradzież, pożar lub inne zdarzenie nadzwyczajne i nieprzewidywalne. Wniosek należy składać w terminie nie dłuższym niż dwa miesiące od wystąpienia zdarzenia losowego. Maksymalna wysokość zasiłku szkolnego w roku szkolnym 2019/2020 wynosi 620 zł.

Tabela nr 31. Liczba złożonych wniosków o przyznanie pomocy materialnej (rok szkolny – 2017/2018, 2018/2019 i 2019/2020)

Wyszczególnienie	Liczba złożonych wniosków w roku szkolnym			Liczba przyznanych świadczeń w roku szkolnym		
	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Stypendia szkolne	1 001	871	695	789	670	549
Zasiłki szkolne	10	23	20	10	19	17

Źródło: Dane DŚR – opracowanie własne DPŚ

Tabela nr 32. Kwota przyznanych świadczeń w latach 2017 - 2019

Wyszczególnienie	Kwota świadczeń w zł		
	2017	2018	2019
Stypendia szkolne	1 146 143,14	1 014 539,05	865 541,92
Zasiłki szkolne	13 020	24 180	24 180

Źródło: Dane DŚR – opracowanie własne DPŚ

Tabela nr 33. Liczba korzystających ze świadczeń w latach 2017 - 2019

Wyszczególnienie	Liczba rodzin			Liczba uczniów otrzymujących świadczenie		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Stypendia szkolne	623	461	500	1 154	814	632
Zasiłki szkolne	19	18	27	42	39	36

Źródło: Dane DŚR – opracowanie własne DPŚ

VII. Udzielanie pomocy w ramach ustawy o wspieraniu Rodziny i pieczy zastępczej

1. Wspieranie rodzin z dziećmi w prawidłowym funkcjonowaniu

Zadania gminy w zakresie wspierania rodzin naturalnych w prawidłowym funkcjonowaniu w 2019 r. realizowała Sekcja Asysty Rodzinnej, w skład której wchodziło 16 asystentów rodziny oraz pedagog. Zadaniem ww. pracowników jest organizowanie wsparcia dla rodzin niewydolnych wychowawczo, w których istnieje potencjalne zagrożenie umieszczeniem dzieci w pieczy

zastępczej, a także pomoc rodzicom, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, w odzyskaniu zdolności prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo - wychowawczych tak, aby dziecko mogło powrócić do naturalnego środowiska rodzinnego.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej pomoc taka odbywa się przez pracę z rodziną – wsparcie w opiece i wychowaniu. Działania te mogą być realizowane poprzez przydzielenie rodzinie asystenta, udzielanie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, zapewnienie usług opiekuńczych i specjalistycznych, organizowanie grup wsparcia lub grup samopomocowych, pomoc rodzin wspierających czy placówek wsparcia dziennego.

W 2019 r. wsparciem asystentów objętych było 268 rodzin z 541 dziećmi. Ze wszystkimi rodzinami zostały sporządzone indywidualne plany pracy. Asystenturą objęte zostały rodziny typowane przez pracowników socjalnych, kuratorów rodzinnych, a 46 rodzin zostało zobowiązanych do współpracy z asystentem na mocy postanowienia sądu. W zakresie realizacji planów pracy i w zależności od indywidualnych potrzeb rodzin asystenci:

- współpracowali z pracownikami socjalnymi – 188 rodziny,
- współpracowali z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i kuratorem rodzinnym – 124 rodzin,
- współpracowali z grupą roboczą ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie - 28 rodzin,
- współpracowali z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz z Centrum Leczenia Uzależnień - 23 rodzin,
- udzielali pomocy w rozwiązywaniu problemów socjalnych, uczyli ekonomicznego dysponowania budżetem domowym, informowali, pomagali i dopilnowywali uzyskania przysługujących rodzinom świadczeń, uświadamiali rodzinom hierarchię potrzeb bytowych i wydatków na ich zaspokojenie - 268 rodzin,
- motywowali członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych - 169 osób,
- udzielali pomocy w poszukiwaniu pracy zarobkowej - 147 osób,
- udzielali pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym uczyli prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, wypełniania codziennych obowiązków związanych z prowadzeniem domu, utrzymywaniem czystości, podziałem obowiązków domowych pomiędzy różnych członków rodziny - 268 rodzin,
- udzielali pomocy w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi - 205 rodzin
- udzielali wsparcia w zakresie potrzeb zdrowotnych dzieci poprzez osobisty kontakt z placówkami służby zdrowia - 106 rodziny,
- udzielali wsparcia dzieciom - 94 dzieci rozpoczęło zajęcia psychoedukacyjne prowadzone w poradniach pedagogiczno-psychologicznych oraz zajęcia prowadzone przez pedagoga MOPS oraz placówki wsparcia dziennego,
- motywowali rodziców do utworzenia i udziału w zajęciach grupy wsparcia lub grupy edukacyjno-wspierającej - 87 osób,

- współpracowali ze szkołami i przedszkolami - 224 rodzin,
- dokonywali okresowej oceny sytuacji każdej rodziny, której okres współpracy z asystentem wyniósł minimum 6 miesięcy (za okres od stycznia do grudnia 2019 r. sporządzono 416 oceny rodzin),
- sporządzali opinie o rodzinie na wniosek sądu - 77 opinii.
- organizowali spotkania zespołów multiprofesjonalnych 198 spotkań.

W okresie od 01 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2019 r. w zajęciach wyrównawczych i usprawniających aparat mowy, prowadzonych przez pedagoga, uczestniczyło 135 dzieci. Przeprowadzono łącznie 254 indywidualnych zajęć z dziećmi oraz 351 konsultacji z ich rodzicami. Asystenci wraz z pedagogiem zorganizowali grupę wsparcia i grupę edukacyjno-wspierającą. W okresie od stycznia do końca grudnia 2019 r. odbyło się 17 spotkań, w których wzięły udział łącznie 43 osoby. W ramach wspierania rodzin biologicznych oraz na rzecz dziecka zostało zrealizowanych 7 projektów socjalnych. Realizowane projekty umożliwiły dzieciom konstruktywne spędzanie czasu wolnego zapewniając im jednocześnie poczucie bezpieczeństwa i właściwe warunki do zabawy, rozwoju i odpoczynku

2. Instytucjonalna piecza zastępcza

W przypadku braku współpracy ze strony rodziców, braku ich zgody i aktywności oraz stwierdzanych istotnych zaniedbań i nieprawidłowości w opiece, a także wychowaniu dzieci, koniecznym staje się odizolowanie dziecka od dotychczasowego środowiska wychowawczego poprzez umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo - wychowawczej.

W 2019 r. do sosnowieckich placówek skierowano 44 dzieci pochodzących z Sosnowca. Do placówek na terenie innych powiatów w 2019 r. zostało skierowane 1 dziecko. Koszt utrzymania 9 dzieci, które w latach poprzednich zostały umieszczone poza Sosnowcem i w 2019 r. nadal tam przebywały wyniósł 302 914,79 zł.

Organizowanie opieki w placówkach opiekuńczo - wychowawczych jest zadaniem własnym powiatu finansowanym ze środków gminy i powiatu

3. Rodzinna piecza zastępcza

Organizowanie opieki w rodzinach zastępczych należy do zadań własnych powiatu przy współfinansowaniu ze środków gminy. Zadanie to realizowane jest poprzez m.in.: pozyskiwanie nowych niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych, szkolenia kandydatów, kwalifikowanie ich do funkcji rodzin zastępczych, a następnie zapewnienie pomocy i wsparcia w sprawowaniu pieczy zastępczej oraz dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci i rodzin zastępczych. W skład Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej (ZPZ), który realizował powyższe zadanie w 2019 r. wchodziło 18 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, 1 pedagog, 3 psychologów oraz 2 specjalistów.

Tabela nr 34. Liczba dzieci objętych rodzinną pieczą zastępczą w latach 2016 – 2019 (stan na dzień 31 grudnia 2019 r.)

Rodzaj danych	2016	2017	2018	2019
Rodziny zastępcze ogółem	282	270	260	236
Dzieci w rodzinach zastępczych	382	384	382	361
Spokrewnione rodziny zastępcze	214	206	158	175
Dzieci w rodzinach spokrewnionych	256	246	191	209
Niezawodowe rodziny zastępcze	50	45	40	40
Dzieci w rodzinach niezawodowych	62	60	51	48
Zawodowe rodziny zastępcze	16	16	18	17
Dzieci w rodzinach zawodowych	51	57	69	73
Rodzinny dom dziecka	2	3	3	4
Dzieci w rodzinnym domu dziecka	13	21	22	31

Źródło: Dane DR – opracowanie własne DPŚ

W ciągu całego 2019 r. rodzinną pieczą zastępczą w mieście objętych było łącznie 465 dzieci i osób pełnoletnich, które przebywały w 272 rodzinach zastępczych.

W zakresie promocji rodzicielstwa zastępczego i pozyskiwania kandydatów na rodziny zastępcze m.in.:

- plakaty w miejscach publicznych (jednostkach organizacyjnych MOPS),
- włączono społeczność lokalną, rodziny zastępcze i organizacje pozarządowe w promocję rodzicielstwa zastępczego na pikniku dla rodzin zastępczych,

W zakresie naboru, kwalifikacji i szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej i niezawodowej:

- realizowano autorski program szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe oraz zawodowe, który został zatwierdzony przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej. Po dokonaniu szczegółowej analizy sytuacji osobistej, rodzinnej, majątkowej oraz psychologicznej, na szkolenie skierowano 7 osób.

W zakresie tworzenia nowych rodzin zastępczych zawodowych przekształcono jedną rodzinę zastępczą niezawodową w rodzinę zawodową oraz jedną rodzinę zastępczą zawodową w rodzinny dom dziecka.

Wzmocniono działania promocyjne poprzez: reportaże o rodzinach zastępczych, m.in. Radio ESKA, Silesia24, TVP3, dwa artykuły w „Twoim Zagłębiu”.

Rodzinom zastępczym i dzieciom umieszczonym w rodzinnej pieczy udzielano systematycznej i kompleksowej pomocy i wsparcia, tj. cyklicznie odbywały się zajęcia dla dzieci

m.in.: zajęcia sportowe, muzykoterapia, bajkoterapia, zajęcia teatralne (czas trwania każdego zajęcia - ok. 1,5 godz.).

Ponadto rodziny zastępcze uzyskały wsparcie i pomoc:

- w utrzymywaniu kontaktów dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z rodzicami biologicznymi (w pomieszczeniach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej odbyło się 572 spotkań dla 54 rodziców lub dziadków biologicznych dzieci),
- w przygotowaniu rodzin i dzieci do procesu adopcyjnego: liczba zgłoszonych dzieci do ośrodków adopcyjnych – 26 (Wojewódzki Ośrodek Adopcyjny - 21 dzieci, Diecezjalny Ośrodek Adopcyjny - 5 dzieci), liczba dzieci zaadoptowanych – 13,
- w przygotowaniu do powrotu dziecka do rodziców biologicznych - 19 dzieci powróciło do rodziców,
- opracowano lub zaktualizowano plan pomocy dziecku (sporządzono 222 dokumentów),
- udzielano wsparcia pełnoletnim wychowankom pieczy zastępczej, w tym udzielono pomocy w opracowaniu indywidualnych programów usamodzielnienia dla 44 wychowanków rodzin zastępczych.

W zakresie czynności kontrolnych pod kątem oceny prawidłowości funkcjonowania rodzin zastępczych i oceny sytuacji dziecka:

- sporządzono 673 okresowych ocen sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej, które poprzedzone były posiedzeniami zespołu w skład którego wchodził m. in.: rodzina zastępcza, rodzice biologiczni, przedstawiciel ośrodka adopcyjnego, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, pedagog ZPZ, psycholog ZPZ, kierownik ZPZ, przedstawiciele szkół, przedszkoli,
- sporządzono 89 ocen funkcjonowania rodziny zastępczej określających zasoby i deficyty rodziny oraz zawierających zalecenia w zakresie poprawy funkcjonowania,
- z uwagi na niewydolność wychowawczą, problemy w komunikacji rodziny zastępczej z osobą w wieku adolescencji oraz postępującą demoralizacją wychowanka, 2 osoby zostały umieszczone w placówkach opiekuńczo - wychowawczych.

Od chwili wejścia w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, tj. od 2012 r., systematycznie wzrasta liczba rodzin zastępczych zawodowych. Dzięki stworzonemu systemowi szkoleń, wsparcia merytorycznego i finansowego rodzin zastępczych, obserwujemy duże zainteresowanie wśród rodzin mieszkających poza Sosnowcem, aby zostać rodziną zastępczą dla dzieci z terenu naszego miasta. Dzięki tym działaniom wszystkie małe dzieci mogą być umieszczane w rodzinach zastępczych, a nie w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (wyjątki stanowią rodzeństwa w dużym przedziale wieku).

Łączna kwota przeznaczona na wynagrodzenia dla rodzin zawodowych, rodzinnych domów dziecka, osób do pomocy i rodzin pomocowych w 2019 r. wyniosła 1 039 712 zł (w tym koszty wynagrodzenia dla rodzin zawodowych zamieszkałych poza Sosnowcem).

Rodzinom zastępczym mieszkającym w Sosnowcu wypłacono świadczenia na ogólną kwotę 4 415 124 zł, w tym:

- świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinie zastępczej - 3 857 009 zł,
- dodatki z tyt. niepełnosprawności dziecka – 48 295 zł,
- pokrycie wydatków związanych z potrzebami dziecka przyjmowanego do rodziny zastępczej – 96 705 zł,
- dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania – 75 438 zł,
- świadczenie na pokrycie kosztów remontu i dofinansowanie do opłat mieszkaniowych dla rodzin zawodowych – 304 441 zł,
- świadczenie na pokrycie kosztów związanych ze zdarzeniem losowym – 25 236 zł,
- świadczenie na pokrycie niezbędnych i nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka lub funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka – 8 000 zł.

Ponadto, na każde dziecko w wieku do ukończenia 18 r. ż. umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej, wypłacono dodatek wychowawczy (500+) zgodnie z ustawą o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, która weszła w życie 1 kwietnia 2016 r. W ramach dotacji z budżetu Państwa wypłacono 3 969 świadczeń dla 314 dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej na łączną kwotę 1 907 049 zł.

W związku z nowelizacją ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy od lipca 2019 r. na każde dziecko w wieku do ukończenia 18 r. ż. umieszczone w placówce opiekuńczo wychowawczej typu socjalizacyjnego znajdującej się na terenie Sosnowca, wypłacono dodatek (500+) w wysokości świadczenia wychowawczego określonego w przepisach o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci. W ramach dotacji z budżetu Państwa wypłacono 644 świadczenia dla 125 wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej na łączną kwotę 315 353,23 zł.

W rodzinach zastępczych na terenach innych powiatów w 2019 r. przebywało łącznie 81 dzieci pochodzących z Sosnowca, a ich koszt utrzymania wyniósł łącznie 816 933 zł. Natomiast w rodzinach zastępczych na terenie Sosnowca przebywało łącznie 59 dzieci pochodzących z innych powiatów. Powiaty te zwróciły do budżetu Urzędu Miejskiego w Sosnowcu koszty utrzymania dzieci na łączną kwotę 710 0254 zł.

W związku z realizacją rządowego programu „Dobry start” jednorazowe świadczenie w wysokości 300 zł w związku z rozpoczęciem roku szkolnego przyznano dla 399 dzieci oraz uprawnionych osób pełnoletnich kontynuujących naukę umieszczonych w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, na łączną kwotę 119 700 zł.

W rodzinach zastępczych na terenach innych powiatów w 2019 r. przebywało łącznie 78 dzieci pochodzących z Sosnowca, a ich koszt utrzymania wyniósł łącznie 961 952 zł. Natomiast w rodzinach zastępczych na terenie Sosnowca przebywało łącznie 63 dzieci pochodzących z innych powiatów. Powiaty te zwróciły do budżetu Urzędu Miejskiego w Sosnowcu koszty utrzymania dzieci na łączną kwotę 678 977 zł.

4. Świadczenia dla usamodzielniających się wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej

Procesem usamodzielnienia w 2019 r. objętych było łącznie 155 wychowanków pieczy zastępczej, w tym 95 wychowanków rodzin zastępczych i 60 wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Pełnoletni wychowankowie obejmowani byli kompleksową pomocą w procesie usamodzielnienia. W ramach tych działań wychowankowie korzystali z:

- a) pomocy na kontynuowanie nauki – 140 osób (89 osób po rodzinach i 51 osób po placówkach),
- b) jednorazowej pomocy na zagospodarowanie – 40 osoby (26 osób po rodzinach i 14 osób po placówkach),
- c) jednorazowej pomocy pieniężnej na usamodzielnienie – 31 osób (22 osób po rodzinach i 9 osób po placówkach),
- d) pomocy w formie pobytu w mieszkaniu chronionym treningowym – 27 osób (7 osób po rodzinach i 20 osób po placówkach).

Łączna kwota świadczeń wypłaconych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu usamodzielnianym wychowankom rodzin zastępczych w 2019 r. wyniosła 611 369 zł. Łączna kwota świadczeń wypłaconych usamodzielnianym wychowankom instytucjonalnej pieczy zastępczej w 2019 r. wyniosła 278 450 zł.

5. Młodzież w projekcie konkursowym

Do udziału w projekcie konkursowym „*Tacy sami, bez ściany między nami*” realizowanym przez MOPS, a współfinansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego zostało wybranych 27 wychowanków rodzin zastępczych i placówek. Młodzież w wieku od 18 do 25 lat uczestniczyła w treningu efektywnego uczenia, warsztatach motywacyjno-psychologicznych, kursie prawa jazdy kat. B, indywidualnym spotkaniu z specjalistą ds. reintegracji zawodowej, a znajdujący się w trudnej sytuacji finansowej otrzymali dodatkową pomoc pieniężną. Pracownicy Działu ds. Rodzin podejmowali działania związane z przeprowadzaniem wywiadów środowiskowych, poradnictwem, motywowaniem, informowaniem, a także z procedurą kontraktu socjalnego.

6. Pomoc realizowana na podstawie ustawy o pomocy społecznej

Ośrodek udziela wsparcia nie tylko opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze. Ustawa o pomocy społecznej przewiduje również pomoc dla opuszczających domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie, schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki wychowawcze i szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii i młodzieżowe ośrodki wychowawcze. Procesem usamodzielnienia w 2019 r. objętych było łącznie 12 wychowanków takich instytucji. Wychowankowie skorzystali z:

- pomocy na kontynuowanie nauki – 12 osób,
- pomocy na usamodzielnienie – 2 osób,
- pomocy rzeczowej na zagospodarowanie – 4 osoby,
- pomocy w formie pobytu w mieszkaniu chronionym treningowym – 3 osoby.

Łączna kwota świadczeń wypłaconych usamodzielnianym wychowankom ww. ośrodków wyniosła 63 247 zł.

Oprócz pomocy finansowej wychowankowie obejmowani byli wsparciem w procesie usamodzielnienia, które dotyczyło głównie pomocy w:

- opracowaniu i realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia – 12 osób,
- dokonywaniu zakupów w ramach pomocy rzeczowej na zagospodarowanie – 4 osoby,
- uzyskaniu wykształcenia (motywowanie, monitorowanie sytuacji szkolnej, współpraca z placówkami oświatowymi) - 12 osób.

VIII. Dochodzenie należności i prowadzenie postępowań administracyjnych w zakresie stosowanych ulg

Dział ds. Należności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej realizuje zadania związane z dochodzeniem należności Ośrodka. Szczególnym celem Działu jest prowadzenie postępowań zmierzających do odzyskania należności Ośrodka, określonych na podstawie decyzji administracyjnych.

Powyższe należności można podzielić wg rodzaju ustaw, z jakich wynikają:

- nienależnie pobrane świadczenia rodzinne,
- nienależnie pobrane świadczenia z funduszu alimentacyjnego,
- nienależnie pobrane zaliczki alimentacyjne,
- nienależnie pobrane świadczenia wychowawcze,
- nienależnie pobrane świadczenia „Dobry start”,
- nienależnie pobrane dodatki mieszkaniowe,
- nienależnie pobrane świadczenia z pieczy zastępczej, nienależnie pobrane świadczenia z tytułu dodatku wychowawczego, odpłatność z tytułu pieczy zastępczej,

- nienależnie pobrane świadczenia z pomocy społecznej (zasiłki stałe, okresowe i celowe, odpłatność rodziców za pobyt dziecka w rodzinie zastępczej, usługi opiekuńcze, odpłatność za pobyt w DPS),
- należności od dłużników alimentacyjnych.

Zadania są prowadzone między innymi w oparciu o przepisy ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. W tym celu wydawane są upomnienia wzywające do zapłaty zaległości oraz tytuły wykonawcze, które przekazane do organu egzekucyjnego dają możliwość przymusowego ściągnięcia należności.

Tabela nr 35. Liczba wystawionych upomnień i tytułów wykonawczych z wyszczególnieniem rodzaju należności w 2019 r.

Lp.	Nazwa świadczenia	Liczba wystawionych upomnień	Liczba wystawionych tytułów wykonawczych
1.	Nienależnie pobrane świadczenia rodzinne	74	65
2.	Nienależnie pobrane świadczenia wychowawcze	83	45
3.	Nienależnie pobrany fundusz alimentacyjny	98	73
4.	Nienależnie pobrane świadczenia z pomocy społecznej	57	45

Źródło: Dane DN – opracowanie własne DPS

Dochodzenie należności wobec dłużników alimentacyjnych następuje w drodze egzekucji sądowej prowadzonej przez komorników sądowych. W tym celu koniecznym jest wystawianie wniosku o przyłączenie bądź wszczęcie postępowania egzekucyjnego dla każdego dłużnika, którego wierzyciel otrzymał prawo do świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

W 2019 r. wydano 704 wnioski o przyłączenie do egzekucji sądowej oraz 63 wnioski o wszczęcie egzekucji sądowej.

Dział ds. Należności prowadzi analitykę należności Ośrodka dotyczącą m.in. egzekucji komorniczej realizowanej w stosunku do dłużników alimentacyjnych. Poniższa tabela przedstawia zarówno kwoty zwrócone osobiście przez dłużników alimentacyjnych, jak i odzyskane z egzekucji komorniczej. Z poniższych danych dotyczących odzyskanych należności od dłużników alimentacyjnych, wnioskuje się wzrost wyegzekwowanych kwot od dłużników alimentacyjnych w odniesieniu do lat ubiegłych. W roku 2019 umorzono mniejsze należności w stosunku do roku ubiegłego oraz odnotowano niższe wygaszenia należności ze względu na zgon dłużnika alimentacyjnego.

Tabela nr 36. Kwoty wyegzekwowane od dłużników alimentacyjnych w latach 2017-2019

Wyszczególnienie	2017	2018	2019
Kwoty zwrócone przez dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego	1 748 398	2 452 079	2 772 500
Umorzone należności od dłużników alimentacyjnych	41 829	85 075	72 049
Należności od dłużników, które wygasły w związku ze śmiercią dłużnika	1 694 543	2 378 898	1 584 082

Źródło: Dane DN – opracowanie własne DPŚ

W oparciu o odpowiednie przepisy prawne istnieje możliwość rozpatrzenia przez tutejszy organ wniosku i wydania stosownej decyzji administracyjnej w zakresie udzielenia ulgi w spłacie zobowiązania. Złożenie takiego wniosku powoduje konieczność dogłębnego zbadania sytuacji materialno-bytowej rodziny i stwierdzenie na tej podstawie uzasadnionych okoliczności do zastosowania odpowiedniego rodzaju ulgi (rozłożenia na raty, odroczenia terminu płatności bądź umorzenia należności).

Tabela nr 37. Liczba wydanych decyzji w poszczególnych sprawach w 2019 r.

Lp.	Nazwa świadczenia	Rozłożenie na raty	Odmowa rozłożenia na raty	Odroczenie terminu płatności	Odmowa odroczenia terminu płatności	Umorzenie	Odmowa umorzenie
1.	Nienależnie pobrane świadczenia rodzinne	75	0	1	1	0	12
2.	Nienależnie pobrane świadczenia wychowawcze	65	0	2	0	0	9
3.	Nienależnie pobrane świadczenia „Dobry start”	0	0	0	0	0	1
4.	Nienależnie pobrane fundusz alimentacyjny	45	0	2	0	1	9
5.	Nienależnie pobrana zaliczka alimentacyjna	0	0	0	0	0	0
6.	Nienależnie pobrane dodatki mieszkaniowe	1	0	0	0	0	0
7.	Nienależnie pobrane świadczenia z pieczy zastępczej	1	0	0	0	0	2
8.	Nienależnie pobrane świadczenia z pomocy społecznej	15	0	0	0	2	5
9.	Należności od dłużników alimentacyjnych	7	0	3	0	4	17

Źródło: Dane DN – opracowanie własne DPŚ

Z powyższego zestawienia można wywnioskować, iż wnioski o udzielenie ulgi dotyczyły świadczeń rodzinnych, wychowawczych, z funduszu alimentacyjnego, należności od dłużników alimentacyjnych, oraz pomocy społecznej rzadziej pieczy zastępczej, programu „Dobry start” czy też dodatków mieszkaniowych. W większości przypadków badając sytuację materialną

zobowiązanego ustalano możliwość spłaty zadłużenia, czego wynikiem są decyzje o odmowie umorzenia oraz rozkładające na raty spłatę zadłużenia. W kilku przypadkach dokonano umorzenia należności ze względu na nieodwracalne okoliczności materialne, bytowe i zdrowotne rodziny, uniemożliwiające spłatę należności.

XI. Potrzeby Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na rok 2020

Potrzeby finansowe dotyczące realizowanych przez MOPS zadań, które nie znajdują zabezpieczenia w planie budżetowym na 2020 r. dotyczą:

1. Prognozowanych kosztów, jakie gmina poniesie za pobyt mieszkańców Sosnowca, umieszczonych w domach pomocy społecznej poza terenem miasta.

W DPS poza terenem miasta przebywało 337 osób (wg stanu na 31 grudnia 2019 r.) Obecnie na umieszczenie w DPS poza terenem gminy oczekuje 121 osób. Rocznie w DPS poza terenem miasta umieszcza się kilkadziesiąt osób, natomiast kilkanaście odchodzi z placówek (rezygnacje, zgony).

Liczba osób przebywających w DPS poza terenem miasta, za które gmina ponosi odpłatność ma stałą tendencję wzrostową. Ponadto rokrocznie zwiększają się średnie miesięczne koszty utrzymania mieszkańców w DPS, co również powoduje zwiększenie wydatków gminy. Należy podkreślić, iż z uwagi na stały proces starzenia się społeczeństwa co potwierdzają dane demograficzne liczba osób wymagających całodobowej opieki będzie systematycznie wzrastać. Plan finansowy na 2020 r. wynosi – 9 588 880,00 zł.

2. Potrzeby na środki z dotacji celowej budżetu państwa

Obecnie potrzeby na środki przekazywane z dotacji celowej budżetu państwa występują w zakresie:

- zasiłków stałych,
- składki na ubezpieczenie zdrowotne za osoby pobierające zasiłek stały,
- zasiłków okresowych,
- realizacji programu „Posiłek w szkole i w domu”,
- ryczałtowego dodatku energetycznego,
- świadczeń wychowawczych,
- świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego i zasiłków dla opiekunów,
- świadczeń dobry start,
- pomocy materialnej dla uczniów.

Środki z dotacji przekazywane są transzami. Na bieżąco składane jest zapotrzebowanie do Wojewody Śląskiego uwzględniające weryfikację występujących potrzeb na wypłatę wymienionych powyżej świadczeń.

3. Potrzeby na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej

Na realizację dofinansowań do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych w roku 2017 przeznaczono kwotę 342 621 zł, w roku 2018 kwotę 343 400 zł, z kolei w roku 2019 kwotę 400 909 zł. Co roku budżet przeznaczony na realizację powyższego zadania jest niewystarczający w stosunku do istniejących potrzeb. Na dzień 24 lutego br., aby zabezpieczyć wszystkich wnioskodawców, którzy ubiegają się o dofinansowanie do turnusu rehabilitacyjnego niezbędna jest kwota 652 297 zł. Mając na uwadze budżet dostępny w latach ubiegłych braki finansowe oszacować można na ok. 250 000 zł. Należy jednak podkreślić, iż wnioski przyjmowane są w trybie ciągłym do końca roku 2020, dlatego kwota ta może ulec zwiększeniu.

Specjalista

mgr Emilia Patalska

Sporządził:

Sprawdził:

Zatwierdził:

Starszy Specjalista

mgr Karina Moryś

Kierownik

Działu Pomocy Środowiskowej

mgr Małgorzata Łuckoś

DYREKTOR
Miejskiego Ośrodka
Pomocy Społecznej

mgr Monika Holawa